

ਤਤਕਰਾ

1. ਜਾਣ ਪਛਾਣ
2. ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ
3. ਸਮਾਰਟ ਟੀਚੇ
4. ਆਪਣੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ?
5. ਖ਼ਤਰਾ ਬਨਾਮ ਵਾਪਸੀ/ਆਮਦਨੀ
6. ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਵਿਆਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ
7. ਨਿਵੇਸ਼ ਉਪਰ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ
8. ਬਚਤ ਬਨਾਮ ਨਿਵੇਸ਼
9. ਰਿਣ ਬਨਾਮ ਨਿਵੇਸ਼
10. ਬਚਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਸਤੂਆਂ/ਚੀਜ਼ਾਂ
11. ਬਚਾਅ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਸਤੂਆਂ
12. ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਸੰਬੰਧੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ
13. ਨਿਵੇਸ਼ ਕਾਰਜਨੀਤੀ
14. ਧਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਾਂ ਗੁਆਈਏ?
15. ਨਿਵੇਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ?
16. ਆਰਥਕ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਲਾਭ
17. ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਔਂਕੜਾਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਵਿਧੀ
18. ਸੰਖੇਪ
19. ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ

1. ਜਾਣ ਪਛਾਣ

ਵਿੱਤ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਬੱਧ ਤਰੀਕੇਨਾਲ ਖਰਚਣਾ ਹਰੇਕ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਰਿਟਾਇਰਡ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਲਦੀ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸਿੱਖ ਲਵੋਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਧੀਆ ਰਹੇਗਾ। ਚਲੇ ਮੰਨ ਲਵੋ ਤੁਸੀਂ ਬਿਨਾ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਏ ਖਰਚਾ ਕਰੀ ਜਾਉ ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡਾ ਦਿਲ ਚਾਹੇ ਅਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਬਣਾਉ ਪਰ ਉਸ ਵਕਤ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੋਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਬਚਤ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਯੋਜਨਾ ਨਾ ਬਣਾਉ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚਾ ਕਰ ਬੈਠੋ।

ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਇਹ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੋਈਏ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰੀ ਜਾਈਏ ਅਤੇ ਇਹ ਗਿਣਨਾ ਭੁੱਲ ਜਾਈਏ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਖਰਚ ਕਰ ਬੈਠੇ ਹਾਂ? ਸਭ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਿਚਲਾ ਅੰਤਰ/ਫਰਕ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭੋਜਨ ਕਰਨਾ, ਕਿਰਾਇਆ ਅਦਾ ਕਰਨਾ, ਆਦਿ ਖਰਚੇ ਸਾਡੀਆਂ ਨਿੱਤ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਖਰਚ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਵਿਡਿਓ ਗੇਮਾਂ, ਪਲੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ੌਕ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਗ਼ੈਰ ਅਸੀਂ ਭਲੇ ਚੰਗੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਵੀ ਅਗਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਦਬਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਬਚਤ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਜੋੜੀ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਹਨ, ਘਰ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਆਦਿ ਵਿਚ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਇਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ- ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣਾ, ਬਚਤ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਲਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ। ਜਿੰਨ੍ਹੀ ਛੋਟੀ ਬਚਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋਗੇ, ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤੀ ਲਕਸ਼ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕੋਗੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋਗੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕੋਗੇ। ਇਹ ਇਸੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਚਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਸਕੋ। ਹਰੇਕ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਇਹੀ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਸਾ ਗਿਣਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਚਤ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤੀ ਲਕਸ਼ ਨਾਲ ਮੇਚ ਕੇ ਖਰਚ ਅਤੇ ਬਚਤ ਕਰ ਸਕੇ।

ਇਸ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਟੁਟੋਰਿਅਲ ਵਿਚ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਅਨੇਕ ਪਾਸਾਰ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਕਰਨਾ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਨਸਾਨ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਸਮਝ ਜਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤੀ ਲਕਸ਼ ਹਾਸਲ ਕਰਨੇ ਬੜੇ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਣ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਸਤਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

2. ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ

ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਲਕਸ਼ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਧਨ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਚਲੋ ਅਸੀਂ ਇਕ ਉਦਾਹਰਨ ਨਾਲ ਇਸ ਕਿੰਤੂ ਨੂੰ ਸਮਝੀਏ।

ਹੇਠਾਂ ਵਿੱਤੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਇਕ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਸ਼ਾਨਤਨੂੰ (17), ਜੋ ਕਿ ਵਿੱਤ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਨਾਤਕ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨਿੱਖਿਲ (35), ਜੋ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਭਰਪੂਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦੀ ਦਿਸੇਗੀ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਹਫਤੇ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੇ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਜਨਮਦਿਨ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸਰਪਰਾਈਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇਵਾਂ। ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹਲਕੇ-ਫੁਲਕੇ ਖਾਣੇ ਲਏ ਬੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰੋਗੇ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਿਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਵੋ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਪਰ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਰੂਰਤ, ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਲਕਸ਼ ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਹਥਲੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਾਰ ਜਾਣ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਚਲੋ ਮੰਨ ਲਵੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਨਾ ਬਣਾਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਨਾ ਭੇਜ ਪਾਓ, ਖਾਣਾ ਸਮੇਂ ਤੇ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਉਨੀ ਮੁਬਾਰਕ ਨਾ ਹੋ ਪਾਏ ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਬੱਧ ਹੋ ਜਾਏ, ਅਸੀਂ ਹਰ ਮੁਮਕਿਨ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਸਕਾਂਗੇ ਅਤੇ ਕਿਸੀ ਵੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਜਾਂ ਅਣਦੇਖੀ ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਆਹ! ਮੈਂ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੰਤਰਾਲ ਵਿਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਆਪਣੀ ਧਨ ਰਾਸ਼ੀ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣਾ। ਇਸਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਧਨ ਬਾਰੇ ਲੋੜਾਂ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਫਿਰ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਜਾ ਕਿਸੀ ਤੋਂ ਉਧਾਰ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਕੀ ਇਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਤੁਹਾਡੇ ਪੇਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਹੈ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਹਾਂ, ਇਕ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਬੱਧ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਵਰਤਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਣ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਫਿਰ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਕਿੱਦਾ ਬਣਾਵਾਂ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੀ-ਕੀ ਸਮਗਰੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖ ਲਵੋ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਵਸਤਾਂ

ਬਾਰੇ ਵੀ ਲਿਖ ਲਵੋ। (ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਵਸਤਾਂ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ ਕੀ ਕੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਦੱਸੋ ਅਨੁਸਾਰ)

ਨਿੱਖਿਲ: ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਤੁਹਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹ ਰਹੇ ਹੋ?

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਜਮਾਤ ਦੇ 30 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਨਿੱਖਿਲ: ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਕਿਸੀ ਪਾਸੋਂ ਫੰਡਸ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਏ ਹੋ?

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜਮਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ 6090 ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਏ ਹਨ।

ਨਿੱਖਿਲ: ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਚਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫੰਡਸ ਵੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੰਡਸ ਨੂੰ ਖਰਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਅਤੇ ਬਰਥ-ਡੇ ਕੇਕ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਫੰਡਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰਚ ਕਰ ਸਕੀਏ। ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੈ?

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਨੇੜੇ ਵਾਲੇ ਫੂਡ ਕਾਰਨਰ ਤੋਂ 30 ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਲਈਏ ਜੋ ਕਿ 3000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਯੋਜਨਾ	
ਮਿਹਮਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	30
ਫੰਡਸ (ਰੁਪਏ)	6090
ਖਾਣ-ਪੀਣ (ਰੁਪਏ)	3000
ਤੋਹਫਾ (ਰੁਪਏ)	2500
ਬਚੀ ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁਪਏ)	590

ਨਿੱਖਿਲ: ਸੋ ਇਹ ਸਭ ਲਈ ਖਰਚਾ ਫੰਡ ਦਾ 50% ਹੀ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉਪਹਾਰ/ਤੋਹਫਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਮਿਹਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਿਮਰਤੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਹਾਂ, ਜੇ ਇਹ ਮੁੰਮਕਿਨ ਹੈ? ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਜਮਾਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਲਈ ਇਕ ਪਲੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਖਰੀਦਣਾ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਨਿੱਖਿਲ: ਹਾਂ ਇਹ ਮੁੰਮਕਿਨ ਹੈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤੋਹਫਾ ਅਜਿਹਾ ਸੋਚੋ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਆਏ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਵੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਧੰਨ ਰਾਸ਼ੀ ਕਿੰਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਲੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਰਹਿੰਦੀ ਧੰਨ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਤੋਹਫਾ ਖਰੀਦਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਬਚੀ ਹੋਈ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਆ ਜਾਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਲਈ ਮਹਿੰਗੇ ਕਪੜੇ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਹੋਣ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਚੰਗਾ ਰਹੇਗਾ। ਨੇੜਲੀ ਤੋਹਫਿਆ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਕੀਮਤ ਤੇ, ਉਥੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸਿਮਰਤੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ। ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ 2500 ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੋਵੇ।

ਨਿੱਖਿਲ: ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ 590 ਰੁਪਏ ਬੱਚ ਜਾਣਗੇ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹ ਰਹੇ ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖੇਡਾਂ?

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਵੀ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਧੰਨ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸੀ ਕੰਮ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅੰਤ ਮੈਂ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਚਾਕਲੇਟਾਂ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।

ਨਿੱਖਿਲ: ਸੋ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਆਰਡਰ ਜਲਦ ਤੋਂ ਜਲਦ ਦੇਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਦੀ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਤੋਹਫਾ ਵੀ ਸਮੇਂ ਤੇ ਖਰੀਦ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਤੁਹਾਡਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਨਿੱਖਿਲ: ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰਖੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਯੋਜਨਾ ਬੱਧ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਲਵੋ।

ਅਭਿਆਸ (Exercise)

ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖੋ ਸ਼ਾਨਤਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਗਰ ਉਸ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਫੰਡਜ਼ ਨਾ ਦੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਔਖੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਅਗਰ ਨਿੱਖਿਲ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਪੁੱਛਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸ਼ਾਨਤਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਤੋਹਫਾ ਲੈ ਬੈਠਦਾ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਲਈ ਫੰਡਜ਼ ਹੀ ਨਾ ਬਚਦੇ। ਨਾਹ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖੋ ਕਿ ਨਿੱਖਿਲ ਦੀ ਸਲਾਹ ਤੇ ਹੀ ਯੋਜਨਾ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਮੌਕੇ ਤੇ ਭਾਜੜ ਨਾ ਪਏ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਤੁਰੱਟੀ ਨਾ ਰਹੇ।

ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾ-ਬੱਧ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਨਿੱਖਿਲ ਨੇ ਸ਼ਾਨਤਨੂੰ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਵਰਤਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਉਥੇ ਫੰਡਸ ਦੀ ਪੂਰੀ/ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਕਈ ਪੱਖ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਲਕਸ਼ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ, ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ, ਪੋਰਟਫੋਲਿਓ ਸੰਚਾਲਨ ਆਦਿ ਜੋ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤ ਨੂੰ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਨਤਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਨਿੱਖਿਲ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਹੇਠ ਲਿਖਿਤ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕਿਰਿਆ-ਕਲਾਪ 1: ਆਪਣੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਬਜਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੇਬ ਖਰਚ ਮੁਤਾਬਕ ਬਣਾਉ, ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਬਚਤ ਵੀ ਉਲੀਕੋ। ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਨਤਨੂੰ ਦੇ ਬਣਾਏ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਮਦਦ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਸੂਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਬਜਟ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਤੁਹਾਡਾ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਬਜਟ	
ੳ: ਆਮਦਨ	
• ਜੇਬ ਖਰਚ	
• ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਕਾਰਜ	
• ਇਨਾਮ	
• ਸਟਾਈਪੈਂਡ	
• ਨਕਦੀ ਤੋਹਫੇ, ਜੇ ਕਈ ਹੈ ਤਾਂ	
ਅ: ਖਰਚੇ	
• ਕਾਲਜ ਦੀ ਫੀਸ	
• ਪਾਰਟੀ	
• ਤੋਹਫੇ	
• ਈ.ਐਮ.ਆਈ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ ਤਾਂ	
• ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ	
• ਸਫਰ ਲਈ ਖਰਚੇ	
• ਫੁਟਕਲ	
ੲ: ਬਚਦਾ (ੳ-ਅ)	

ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਆਮਦਨ ਤੁਹਾਡੇ ਖਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਯੋਜਨਾ ਬੱਧ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਨਾਲ ਹੀ, ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਬਚਾਅ ਨਕਰਾਤਮਕ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ, ਇਸ ਵਕਤ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਯੋਜਨਾ ਬੱਧ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?
ਆਦਰਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਬਚਤ ਤੁਹਾਡੀ ਪੂਰੀ ਆਮਦਨ ਦੇ 20% ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਬਜਟ

ਇਸੀ ਵਿਚ, ਸ਼ਾਨਤਨੂੰ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿੱਤ ਬਾਰੇ ਪਰਚੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਵਿੱਤ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸਭ ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਸ਼ਾਨਤਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਬਲਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉਧਾਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਪਸ ਮੋੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਫੰਡਸ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਵੀ ਬਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਨਤਨੂੰ ਨਿੱਖਿਲ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਵੀ ਲੈਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਨਿੱਖਿਲ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਚੁਣਨ ਲਈ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਡੀ ਅੰਤਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾ ਬੱਧ ਕਰਾਂ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਬਜਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਦਤ ਬਣਾਉ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਇਹ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਂ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਇਕ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਬਜਟ ਤੁਹਾਡੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਬਜਟ ਬਣਾਉ, ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਖਰਚੇ, ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਇਕ ਬਕਾਇਆ ਬਚਦੀ ਰਾਸ਼ੀ। (ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਬਜਟ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖੋ ਅਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਇਜ਼ਾਫੇ ਅਤੇ ਬਦਲਾਵ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬਜਟ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਕਰੋ, ਇਉਂ ਨਿੱਖਿਲ ਨੇ ਸ਼ਾਨਤਨੂੰ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿਖਾਈ।

ਨਿੱਖਿਲ: ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪਰ ਤੁਹਾਡੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਆਮਦਨ ਲਿਖੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਮਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਤਾਂ ਜੇਬ ਖਰਚ ਕਿੰਨਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ। ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਕ ਤਰਫ ਲਿਖੋ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਖਰਚਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪੂਰੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਖਰਚ ਲਿਖੋ। ਨਾਲ ਹੀ, ਬੇਲੋੜੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉ। ਜੇ ਕੋਈ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਖਰੀਦੇ ਫਰੋਕਤ ਨੂੰ ਵੀ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਰੱਖੋ। ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਭ ਨੂੰ ਰਿਕਾਡ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੱਚਾਈ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਹੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਖਰਚੇ ਹੀ ਲਿਖੀ ਜਾਵੇ, ਤੁਹਾਡੀ ਯੋਜਨਾ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੈ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਹਾਲੀ ਨਹੀਂ! ਤੁਹਾਡੇ ਖਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਮਸਲੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਈ ਗਲ੍ਹਾਂ ਵੀ ਦਸ ਦਿਆਂ। ਤੁਹਾਡੇ ਐਸਟ ਅਤੇ ਦੇਣਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਸਟ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਸੋਰਸ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਨਕਦ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਹੈ ਪੈਸੇ ਵਾਲਾ ਬਸਤਾ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ? ਨਕਦ ਬਸਤਾ ਇਕ ਐਸਟ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਕਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਐਸਟ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸੋਰਸ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਉਧਾਰ ਮੋੜਨ ਲਈ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਦੇਣਕਾਰੀਆਂ ਇਕ ਕਰਜ਼ਾ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੋੜਨਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਮਹੀਨੇ ਵਾਰ ਦੇ ਬਿਲ ਅਤੇ ਬਾਨੀ ਦੇ ਖਰਚੇ ਸਭ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਦੇਣਕਾਰੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ

ਆਪਣੇ ਐਸੇਟ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਮੋੜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੀ ਬਜਟ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਲੀਕੋ, ਤੁਹਾਡੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਐਸੇਟ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਖਰਚੇ ਆਉਣਗੇ/ਲਿਖੇ ਜਾਣਗੇ।

ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਇਹਮਿਅਤ:

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਮੈਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਕਤਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰੋਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿੱਕਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਹਾਂ, ਹਾਂ, ਪੱਕਾ। ਆਪਣੀਆਂ ਦੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 6 ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਵਿੱਤ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਵਿੱਤ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਨੂੰ ਖਰਚਣ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉ ਜੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਲਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰੇ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿੱਤ ਯੋਜਨਾ ਕਿੱਦਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ-ਕੀ ਕਦਮ ਚੁਕਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਕਾਰਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁਕੋ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਲੜੀਦਾਰ ਤਰਤੀਬ (ਫਲੋ ਚਾਰਟ) ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖੋ ਜੋ ਕਿ ਨਿੱਖਿਲ ਸ਼ਾਨਤਨੂੰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵਿੱਤ ਯੋਜਨਾ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੰਜ ਕਦਮ ਹਨ:

- ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰੋ- ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਆਮਦਨ, ਦੇਣਦਾਰੀ ਬਾਰੇ, ਕਮਿਟਮੈਂਟਸ, ਆਦਿ।
- ਆਪਣੇ ਲਕਸ਼ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੋ।
- ਵਿੱਤੀ ਖੱਪੇ ਜਾਂ ਮਸਲੇ ਜੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹ ਰਹੇ ਹੋ।
- ਆਪਣਾ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉ- ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸ ਸਕੇ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਕੀ-ਕੀ ਖਤਰੇ ਹਨ।
- ਆਪਣੀ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੋ- ਦੁਬਾਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਫਿਰ ਇਕ ਨਜ਼ਰ ਦੇਖੋ ਇਹ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਉ ਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਆਰਥਕ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਨੂੰ ਬਦਲੇ।

ਕਦਮ 1: ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰੋ

ਨਿੱਖਿਲ: ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਲਈ ਇਹ ਪੰਜ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਦਮ ਚੁਕਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਕਦਮ ਵਿਚ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਮਦਨ ਬਾਰੇ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਮਾਉ ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਤੁਹਾਡੀ ਆਮਦਨੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਤਨਖਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਵਪਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਆਮਦਨ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਵਾਧੂ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਰੋਤ ਹਰੇਕ ਆਦਮੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਣਗੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਜੇਬ ਖਰਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਮਾਉ ਆਦਮੀ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਮਹੀਨੇ ਵਾਰ ਤਨਖਾਹ, ਕਿਸੀ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਪੈਂਸ਼ਨ ਉਸ ਦੀ ਆਮਦਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤ ਪਲਾਨ ਦੇ ਰਿਟਰਨਸ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਚਲ ਜਾਏ ਕਿ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਹਨ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਚਲ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਖਰਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਚਲ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਖਰਚਾ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਬੱਧ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰ ਲਵੋ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰਚ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਲੋੜਾ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਗੇ। ਚਲੋ ਮੰਨ ਲਵੋ ਕਿ ਅੱਜ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਰੀਕ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਫੰਡਸ ਕਪੜਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦ ਲਵੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਬਿਲਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਕਿੱਦਾਂ ਅਦਾ ਕਰੋਗੇ। ਬਚਤ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਗੇ ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਡਾ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਕੀ ਹੈ?

ਕਦਮ 2: ਆਪਣੇ ਆਰਥਕ/ਵਿੱਤੀ ਲਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣੋ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪਹਿਲੇ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੇ। ਕੀ ਇਹ ਗਲ ਠੀਕ ਹੈ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਵਿੱਤ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਬੜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੋ ਜਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕਾਫੀ ਫੰਡ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਬਚਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭਵਿੱਖੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਕਿੰਨੀ ਵਾਪਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਤੁਹਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ ਥੋੜ ਚਿਰੀ, ਠੀਕ-ਠਾਕ ਜਾਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਥੋੜ ਚਿਰੇ ਉਦੇਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਐਮ.ਬੀ.ਏ. ਲਈ ਤਲਾਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣ, ਜਾਂ ਦੋ-ਪਹੀਆਂ ਖਰੀਦਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲਗ ਜਾਣ/ਥੋੜ ਚਿਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਉਧ ਤਿੰਨ ਵਰੇ ਤੱਕ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੀਡੀਅਮ ਟਰਮ ਗੋਲ ਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਖਰਚੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਛੁਟੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਸੈਰ ਪੈਕੇਜ ਤੁਹਾਡਾ ਦੇਣਾ ਆਂਦਿ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਪੰਜ ਵਰਿਆ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਘਰ ਖਰੀਦਣਾ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਪੰਜ ਵਰੇ ਦੀ ਅਵਧੀ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪੂਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਮੁੜ ਤੋਂ ਸਮਾਂ ਨਿਹਿਤ ਕਰਕੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜਿਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ, ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਲੋੜੀਂਦੀ ਫੰਡ/ਰਕਮ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਕਦਮ 3: ਕਿਸੇ ਆਰਥਕ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਪਛਾਣ

ਨਿੱਖਿਲ: ਇਸ ਕਦਮ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡਾ ਰਿਣ ਬਕਾਇਆ ਮੁੜ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਹੀਨਾਵਰ ਬੀਮਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ, ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਯੋਜਨਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਜਾਂ ਘਰ ਲਈ ਲਿੱਤਾ ਰਿਣ ਬਕਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਆਪਣੀਆਂ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਫਿਜ਼ੂਲਖਰਚੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਈ.ਐਮ.ਆਈ. (ਬਰਾਬਰ ਮਹੀਨਾਵਰ ਕਿਸ਼ਤ) ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਨਾ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਓ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਖਰਚਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ: ਭੋਜਨ ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਰਚਾ, ਕਪੜਿਆਂ, ਪਾਣੀ, ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਯੋਗ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਫੰਡ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਸਕੋ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਇਸ ਲਈ ਆਮਦਨੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੀ ਕੇਵਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਚੇਤੰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਮੈਂ ਠੀਕ ਕਿਹਾ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਕਿਹੋ। ਠਹਿਰੇ ਮੈਂ ਹੋਰ ਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਾਂ। ਸੋਚੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਧਨ ਦਾ ਬੈਗ ਭਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਹ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਰੀਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਬੈਗ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ 'ਮਨੀ ਬੈਗ' ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਖਰਚੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਾਣੇ ਦਾ ਬਿਲ, ਰਿਣ ਭੁਗਤਾਨ ਆਦਿ ਤੁਹਾਡੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੈਸਾ ਤੁਹਾਡੇ ਬੈਗ ਵਿਚ ਆਇਆ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਆਮਦਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਪੈਸਾ ਇਸ ਬੈਗ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਭੁਗਤਾਨ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਤੁਸੀਂ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਜਾਵੋਗੇ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ/ਪਤਨੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਜਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ।

ਕਦਮ 4: ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਨਿੱਖਿਲ: ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਮਦਨੀ, ਜੋਖਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ, ਕਿਸ ਉਮਰ ਦਾ ਗੁਰੱਪ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਉਹ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਤੇਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਵੇਗੀ।

ਨਿੱਖਿਲ: ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੋ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਹੀ ਕਿ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਜੀ ਲੋੜਾਂ ਵੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿੱਤੀ ਚਿੰਤਕ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਜਾਪਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਲੋੜਾਂ ਜਾਂ ਮੰਤਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਇਉਂ ਫਿਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਮੰਤਵ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਆਮਦਨੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਗਾਵਾਂਗਾ ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਜੇਬ ਖਰਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਿਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਮਾਰਗ ਕਮਾਉਣ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਆਮਦਨੀ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੁਝਾ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿ ਤਤਕਾਲ ਹੁਣ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਨੂੰ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਭਿੰਨ ਹੋਵੋਗੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਅਵਸ਼ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਜੋ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਉਵੇਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫੰਡ ਬੜੇ ਘੱਟ ਨਿਵੇਸ਼ ਗ੍ਰੇਡ ਉੱਤੇ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਉੱਚੀ ਜਾਂ ਵੱਡੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮੁਨਾਫਾ ਚੰਗਾ ਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਾਟਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਹਰੇਕ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਜੋਖਮ ਮੁੱਲ ਲੈਣ ਦੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗਲਾ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਉਤਪਾਦ ਉੱਪਰ ਆਪਣਾ ਧਨ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਖਤਰੇ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ (Risk appetite) ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵਿਵਰਣ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ! ਖਤਰੇ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਜਾਂ ਖਤਰਾ ਮੋਲ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਿਵੇਸ਼ 'ਚ ਖਤਰਾ ਮੋਲ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਜਾਂ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਹ ਬੰਦੇ-ਬੰਦੇ ਤੇ ਮੁਅੱਸਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਇਕ ਅਮੀਰ ਵਿਉਪਾਰੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਉੱਚ ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਪੈਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਜਾਂ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਅਮੀਰ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਵਧੀਆ (high networth) ਹੈ। ਉਹ ਬੜੇ ਸ਼ੌਂਕ ਨਾਲ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਬਜਾਇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਮੱਧ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕਾਮਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਘਾਟੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕਾਂ। ਬੜੇ ਇਕ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਘਾਟੇ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਵੱਡੇ ਖਤਰੇ ਮੋਲ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਕ ਮੱਧ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕਾਮੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮੈਂ ਵੱਡੇ ਖਤਰੇ ਮੋਲ ਨਹੀਂ ਲੈ

ਸਕਦਾ। ਕੇਵਲ ਮੈਂ ਕੁਝ ਸੈਂਕੜੇ ਰੁਪਈਆ ਦਾ ਘਾਟਾ ਤਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਭਾਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਸੇਵਾ-ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਖਤਰਾ ਮੋਲ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸਾਇਦ ਕੁਝ ਭਿੰਨ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਜੀ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਬਿੱਲ, ਸਿਹਤ ਲਈ ਵੱਧ ਸਪਲੀਮੈਂਟਸ ਆਦਿ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਖਤਰਾ ਮੋਲ ਲੈਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਖਤਰਾ ਮੋਲ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹਰ ਨਿਜੀ ਇਨਸਾਨ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵੱਧ ਜਾਂ ਘੱਟ ਖਤਰਾ ਮੋਲ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਖਤਰਾ ਮੋਲ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦਕਿ ਇਕ ਵਿਉਧਾਰੀ ਦੀ ਖਤਰਾ ਮੋਲ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧੇਰੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਇਕ ਮੱਧ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕਾਮੇ ਲਈ ਇਹ ਸਾਮਾਨਯ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਧਨ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਕਵਿਟੀ, ਰਿਣ, ਫਿਕਸ ਡਿਪੋਜ਼ਿਟ (ਐ.ਡੀ.) ਉਤਪਾਦ (ਕਮੋਡਿਟੀਜ਼) ਫੋਰੈਕਸ ਆਦਿ। ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦਰਜਾ ਜਾਂ ਟਰਮ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਸਮਝ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਹਰੇਕ ਐਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਖਤਰੇ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਵੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਖਤਰਾ ਮੋਲ ਚੁਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਯੋਗਤਾ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਦਮ 5: ਆਪਣੀ ਵਿੱਤ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ।

ਨਿੱਖਿਲ: ਆਪਣੀ ਵਿੱਤ ਯੋਜਨਾ ਬਨਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਪੁਨਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਿੱਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਬਦਲੇ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਸਾਰਥਕ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਸਕੋ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਕੀ ‘ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ’ ਦਾ ਇਹੀ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਹਾਂ। ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੁਸੀਂ ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇਕਰਦੇ ਹੋ ਉਸ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ‘ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ’ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਝੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹਨ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ 50% ਤੁਸੀਂ ਐਕੁਇਟੀ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਡੈਬਟ ਸੈਕਿਓਰਿਟੀ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡਾ ਇਹ ਸਾਰਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੁਹਾਡਾ ‘ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ’ ਕਹਾਏਗਾ ਜਿਸ ਦੀ ਅਜ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਘਟਾਅ ਜਾਂ ਵਧਾਅ ਇਸ ਦੀ ਮਾਰਕਿਟ ਦੀ ਗਤੀ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਲ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਸੰਪਤੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਖਤਰੇ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ਵਿਚ ਵਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਵਿੱਤ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਕਦਮ ਹੀ ਬੜਾ ਮਹੱਤਵਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨੀ, ਖਤਰਾ ਮੋਲ ਲੈਣ ਦੀ ਪੱਧਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਘਰ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੋਨੀਟਰ ਕਰਨ 'ਚ ਅਵੇਸਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਫਾਇਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਘਾਟਾ ਪਾਊ ਸੌਦਾ ਜਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਆਪਣੇ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਨੂੰ ਬਚਣ ਪੁਨਰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਥਿਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਚਲਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਮਝੋ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਕੁਇਟੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਦੇ 70% ਸ਼ੇਅਰ ਲਗਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹੀ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦੇ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੰਡ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਪਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਲਗਾਣੇ ਪੈਣ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਮਾਰਕਿਟ ਘਾਟਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਬਾਂਡ ਆਦਿ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਘੱਟ ਖਤਰੇ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਸ ਵਿਚ ਲਗਾਣੇ ਪੈਣ।

3. ਸਮਾਰਟ ਟੀਚੇ

ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਜਟਿਲ ਕਦਮ ਸਮਾਰਟ ਵਿੱਧੀ ਲਕਸ਼ ਬਨਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਟੀਚੇ ਐਸ (ਸਪੈਸੀਫਿਕ/ਸਪਸ਼ਟ), ਐਮ (ਮਿਜ਼ਰੇਬਲ/ਅਨੁਮਾਨਯੋਗ, ਮੋਟਿਵੇਟਿਡ/ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ), ਆਰ (ਰੀਅਲਿਸਟਿਕ/ਯਥਾਰਥਕ, ਰੀਸੋਰਸਿਸ-ਬੇਸਡ/ਸਰੋਤ ਪੂਰਵਕ) ਅਤੇ ਟੀ (ਟਾਈਮ ਬੈਂਡ/ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਾਬੰਧ, ਕੈਨ ਬੀ ਮੌਨੀਟਰਡ/ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਨ ਸਾਧਾਰਨ ਲਕਸ਼ ਘੜਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਕਸਰ ਭੌਤਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਉੱਦੇਸ਼/ਮੰਤਵ	ਟੀਚੇ	ਗ਼ਲਤ ਪਹੁੰਚ	ਸਹੀ ਪਹੁੰਚ
ਸਪਸ਼ਟ	ਬੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀਤੇ ਕਦੋਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ।	ਮੈਂਨੂੰ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਫੀਸ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।	ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਫੀਸ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ 50,000 ਰੁਪਏ ਜੋੜਾਗਾ।
ਅਨੁਮਾਨਯੋਗ	ਬੁਹਾਡੇ ਟੀਚੇ ਅਨੁਮਾਨ ਯੋਗ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।	ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ।	ਅਗਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਆਪਣੇ 2 ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ 3000 ਰੁਪਏ ਅਦਾ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ।
ਪਾਉਣਯੋਗ	ਬੁਹਾਡੇ ਟੀਚੇ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।	ਮੈਂ ਧਨ ਦੀ ਬਚਤ ਕਰਾਂਗਾ।	ਮੈਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 2000 ਰੁਪਏ ਆਪਣੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਤੋਂ ਬਚਾਵਾਂਗਾ।
ਯਥਾਰਥਕ	ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਟੀਚੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਢੰਗ ਸਿਰ ਪੂਰੇ ਕਰ ਸਕੋ।	ਝੋਕਰ ਮੈਂ ਬੱਚਤ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਮੀਰ ਹੋ ਸਕਦਾ।	ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਲਗਾਤਾਰ ਬਚਤ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਹੁਦਾਰ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਚੁਕਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੁਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਾਫੀ ਧਨ ਦੀ ਬਚਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਾਬੰਧ	ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਾਬੰਧ ਟੀਚਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਵਾਚ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮੰਤਵ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।	ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਲਈ ਧਨ ਜੋੜਾਂਗਾ।	ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਲਈ ਅਗਲੇ ਦੋ ਸਾਲ ਲਈ 10,000 ਰੁਪਈਆਂ ਦੀ ਬਚਤ ਕਰਾਂਗਾ।

4. ਆਪਣੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਵਿੱਤ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋ। ਚੋਲ ਤੁਹਾਡੇ ਕੁਝ ਇਕ ਟੀਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੀਏ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਮੈਨੂੰ ਦਸੋ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਕੀ ਟੀਚੇ ਹਨ?

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਕੂਟਰ ਲਈ ਪੈਸਾ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ।

ਨਿੱਖਿਲ: ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਟੀਚਿਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ।

ਸੂਚੀ 1: ਮਿਸਟਰ ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ ਲਈ ਟੀਚੇ

ਉਮਰ: 21 ਸਲਾ

ਟੀਚੇ	ਟੀਚੇ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਨਾਂ	ਮਿੱਥੀ ਤਰੀਕ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁਪਏ)
ਪੜ੍ਹਾਈ	ਸ਼ਾਰਟ ਟਰਮ	ਸਵੈ	2011	05.00
ਸਕੂਟਰ	ਮੀਡੀਅਮ ਟਰਮ	ਸਵੈ	2014	00.50
ਛੁੱਟੀਆਂ	ਮੀਡੀਅਮ ਟਰਮ	ਮਾਪਿਉ	2016	1.00
ਵਿਆਹ	ਲਾਂਗ ਟਰਮ	ਸਵੈ	2018	10.00
ਘਰ	ਲਾਂਗ ਟਰਮ	ਸਵੈ	2020	60.00

ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇੰਜ ਵਿਉਂਤ ਲਓ ਤਾਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਚਲਾਓ

ਟੀਚਾ	ਟੀਚੇ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਮਿੱਥਿਆ ਸਮਾਂ	ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਲੋੜ
ਸਿੱਖਿਆ	ਮੀਡੀਅਮ ਟਰਮ	2012	ਕੁਝ ਪੈਸਾ ਫੀਸ ਲਈ 'ਪੈਰੈਂਟ ਫੰਡ' ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਿਣ ਲੈ ਕੇ ਲਾਓ।
ਸਕੂਟਰ (ਵਾਹਨ)	ਮੀਡੀਅਮ ਟਰਮ	2015	2013 'ਚ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਮਾਉਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓਗੇ। ਇਉਂ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਸਾਲ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਚਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਉਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਵਾਹਨ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਵੋਗੇ।
ਛੁੱਟੀਆਂ	ਮੀਡੀਅਮ ਟਰਮ	2018	ਇਸ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਇਕਵਿਠੀ ਅਤੇ ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡਜ਼ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖ ਕੇ ਪੈਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਸਕੋ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀਆਂ ਲਈ ਫੰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
ਸ਼ਾਦੀ	ਲਾਂਗ ਟਰਮ	2020	ਇਕਵਿਠੀ, ਡੈਬਟ ਅਤੇ ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕਾਫੀ ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
ਘਰ	ਲਾਂਗ ਟਰਮ	2022	ਤੁਸੀਂ ਫਿਕਸ ਡਿਪੋਜਿਟ (ਐਫ.ਡੀ.) ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਟੀਚੇ ਲਈ ਰਕਮ ਇਕੱਠੀ ਕਰੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਸਾਧਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੁਟਾਣਾ ਪਵੇਗਾ।

5. ਖਤਰਾ ਬਨਾਮ ਵਾਪਸੀ/ਆਮਦਨੀ

ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਖਤਰਾ ਮੌਲ ਲੈਣ ਦੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਖਤਰਾ-ਆਮਦਨੀ ਖਾਕਾ ਤੁਹਾਡੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਪੱਧਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਨਵੀਂ ਫਰਮ ਖੋਲਣ ਲਈ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਵਧਾਰ 'ਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਖਤਰੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧੇਰੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਖਤਰਾ-ਆਮਦਨੀ ਖਾਕਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਫੰਡਾਂ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੁਸੀਂ ਚੁਣਦੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਘਾਟਾ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਨ:

1. ਦਰਮਿਆਨਾ (ਰੂੜੀਵਾਦੀ): ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਖਤਰਾ ਮੌਲ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਇਹ ਸੋਚ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਫੰਡ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਡਾਕ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਜਮਾ ਖਾਤਾ ਸਕੀਮ, ਬੈਂਕ ਦੇ ਫਿਕਸ ਡਿਪੋਜ਼ਿਟ, ਸਰਕਾਰੀ ਬਾਂਡ ਖਰੀਦਣ ਵਿਚ ਯਦੀਨ ਰਖਦੇ ਹੋ।
2. ਨਿਯਮਿਤ: ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਖਤਰਾ ਝੱਲ ਕੇ ਮਿਊਚੂਅਲ ਫੰਡ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਜੇਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋ।
3. ਉੱਚਮਸ਼ੀਲ (ਖਤਰੇ ਲਈ ਤੱਤਪਰ): ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਵੱਡੇ ਖਤਰੇ ਮੌਲ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਇਕਵਿਟੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਕਮੋਡਿਟੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਮਦਨੀ ਲਈ ਵੀ ਖ਼ਿਆਲ ਘੋੜੇ ਦੁੜਾਉਂਦੇ ਹੋਵੋ।

ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਅਸੂਲ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਖਤਰੇ ਮੌਲ ਲੈਣ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੇ ਟਿਕਦੇ ਹੋ ਇਹ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰਖੋ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕਵਾਰ ਕਿਸੇ ਸੰਪਤੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੇ ਨਿਗਾਹ ਤੇ ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਕੀ-ਕੀ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਸ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਪੂਰੇ ਚੇਤਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਰੀਟਰਨਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਚੀਆਂ ਜਾਂ ਵੱਧ ਹੋਣ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੰਭਾਵੀ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਤੇ ਸਤਰਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

6. ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਵਿਆਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ

ਜਦੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਇਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਕਾਲਣ ਤੇ ਮੁਅੱਸਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਉਹ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜੇਕਰ ਅਨੁਸਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਫਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਪਰਿਣਾਮ ਜੇਕਰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਚਤ ਧਨ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਵਿਆਜ ਲਗਾਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਧੇਰੇ ਸਾਰਥਕ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਜਾਂ ਕੰਪਾਉਂਡਿੰਗ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਮੂਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਕੁਮਾਏ ਵਿਆਜ ਉਪਰ ਮੁੜ ਕੁਮਾਇਆ ਵਿਆਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚਲੋ ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਵੇਖੀਏ:

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ 25 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ 5000 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਜਿਸਦਾ ਰੀਟਰਨ (ਵਾਪਸੀ) ਵਿਆਜ ਦਰ 10% ਹੈ, ਤਾਂ 60 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਇਕ ਕਰੋੜ (10 ਮਿਲੀਅਨ ਰੁਪਏ) ਦਾ ਫੰਡ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜੇਕਰ ਉਨੀਂ ਹੀ ਰਕਮ ਤੁਸੀਂ 40 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਸੇ ਵਾਪਸੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਤੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸੇਵਾ-ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਫੰਡ ਕੇਵਲ 33 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ (3.3 ਮਿਲੀਅਨ ਰੁਪਏ) ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੋਚੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ 100 ਰੁਪਏ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ।

ਸਾਲ	ਰਕਮ (10% ਪੱਕੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਤੇ)	ਵਿਆਜ ਦੀ ਅਸਥਿਰ ਦਰ	ਰਕਮ (ਫਲੋਟਿੰਗ/ਅਸਥਿਰ ਰੇਟ ਦੀ ਟਰਮ ਤੇ)
1	110	10%	110
2	121	9%	119.9
3	133.1	12%	133.50
4	146.41	10%	146.8508
5	161.05	9%	160.06

ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਇਥੇ 100 ਰੁਪਏ ਜਿਹੜੇ ਤੁਸੀਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ 161.05 ਰੁਪਏ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵਿਆਜ ਦਰ ਤੇ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਉਹੀ ਪਰਿਣਾਮ ਤੁਹਾਡੇ ਅਸਥਿਰ ਵਿਆਜ ਦਰ ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 60% ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਹੋਈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਸੰਦ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਉਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਕਾਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰੋਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਨ ਵੱਧ ਜਮਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤ ਯੋਜਨਾ ਇੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਵਰਤੀ (ਪੁਨਰ ਦੁਹਰਾਓ) ਜਮਾ ਖਾਤਾ (ਰੀਕਰਿੰਗ ਡਿਪੋਜ਼ਿਟ) ਅਤੇ ਨਿਯਮਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਯੋਜਨਾ (ਐਸ.ਆਈ.ਪੀ./ ਸਿਸਟਮ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਪਲੈਨ) ਤੁਹਾਡੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਸਾਮਯਿਕ ਨਿਯਮਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਯੋਜਨਾ 'ਚ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਸੌਖ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਧੇ ਡੈਬਿਟ ਸੁਵਿਧਾ ਜਾਂ ਪੋਸਟ ਡੇਟਿਡ ਚੈੱਕ ਦੁਆਰਾ ਕਰਕੇ ਕੰਪਾਉਂਡਿੰਗ ਜਾਂ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਜਾਂ ਅਮਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

7. ਨਿਵੇਸ਼ ਉਪਰ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ (ਇਨਫਲੇਸ਼ਨ) ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਵੱਧ ਜਾਣਾ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਵਧਣਾ/ਜਦੋਂ ਹੀ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਹੀ ਲੋਕ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਕਹਿ ਲਓ ਕਿ ਪੈਟ੍ਰੋਲ ਦਾ ਰੇਟ 40 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ 45 ਰੁਪਏ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਗਣਿਤਿਕਤਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਦਲਾਵ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਤਾਂ ਉਹ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚਲਾ ਫਰਕ ਇਨਫਲੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਵਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ 5000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੇ 10% ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਖਾਂਦੇ ਹੋ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸਾਲ ਬਾਅਦ 500 ਰੁਪਏ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਦਾ ਰੇਟ 11% ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਰੇਟ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਜਾਓਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਓ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਆਮਦਨੀ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਰੇਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਧਨ ਦੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਾਰੇ ਉਸਦੀ ਮਹੱਤਾ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੈਸੇ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੀਮਤ:

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪੈਸੇ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਗਾਉ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਧੇਰੇ ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਿਖੋ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉ ਅਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜਾਣਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਉਹੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ।

ਨਿੱਖਿਲ: ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਦੀ ਸਮਾਕੀਮਤ ਕਰ ਕੇ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋਗੇ ਕਿ ਜੇਕਰ 10 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰਾ ਲੰਚ 10 ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਸ 'ਚੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਸਬਜ਼ੀ ਹੀ ਖਰੀਦ ਸਕੋਗੇ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹਿ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਦੇ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅੱਜ ਵਧੇਰੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ 1000 ਰੁਪਏ 5% ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਦੇ 1050 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ। ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੇ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਸਟਾਕ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਜਾਂ ਆਮਦਨੀ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਤੋਂ ਵਧੇਰੀ ਉੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਹੁਦਾਰ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਖਰਚਾ ਕਰਨਾ ਇੰਨਾ ਸੌਖਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਹੁਦਾਰ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵਾਪਸ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਚੁਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀ ਰਾਸ਼ੀ ਤੁਸੀਂ ਵਾਪਸ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਜਿੰਨੀ ਰਾਸ਼ੀ ਤੁਸੀਂ ਹੁਦਾਰ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਉਪਰ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਜੋੜ ਕੇ ਵਾਪਸ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਰਗਰਮੀ 2: ਜਿਹੜੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅਕਸਰ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਹੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਜ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਿਖੋ। ਦੋਨੋਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ ਤੇ ਇਹ ਸੋਚੋ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਆਇਆ ਹੈ।

ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕੀਮਤ			
ਵਸਤਾਂ	ਕੀਮਤ (2001-02)	ਕੀਮਤ (2009-10)	ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦਾ %
ਚੀਨੀ (1 ਕਿਲੋ)	16.00	40.00	150.00%
ਕੁਕਿੰਗ ਤੇਲ (5 ਲੀਟਰ)	293.00	500.00	72.41%
ਸੋਨਾ (10 ਗ੍ਰਾਮ)	4474.00	17138.00	283.06%
ਚਾਂਦੀ (1 ਕਿਲੋ)	7868.00	28345.00	260.26%
ਚਾਵਲ (1 ਕਿਲੋ)	14.00	35.00	150.00%
ਅਨਾਜ (1 ਕਿਲੋ)	10.00	30.00	200%
ਪੈਟਰੋਲ (1 ਲੀਟਰ)	33.46	48.83	45.94%
ਡੀਜ਼ਲ (1 ਲੀਟਰ)	19.88	36.74	84.81%

ਸਰੋਤ: ਬੁਲੀਅਨ ਕੀਮਤ: ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ., ਹੋਰ ਵਸਤਾਂ/ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ ਕੀਮਤ ਵੈੱਬ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ 1: ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ 20 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਘਰ ਖਰੀਦਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਬਚਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਰਕਮ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਆਮਦਨੀ ਜਾਂ ਵਾਪਸੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਦਰਾਂ ਉੱਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਕਮਾਂ ਦਾ ਕਾਰਪਸ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ।

ਲੋੜੀਂਦਾ ਕਾਰਪਸ/ਵਿਆਜ ਦਰ	50,00,000	60,00,000	70,00,000	80,00,000	90,00,000	100,00,000
6%	10,973.44	13,168.12	15,362.81	17,557.50	19,752.16	21,946.87
8%	8,731.18	10,477.42	12,223.66	13,969.89	15,716.13	17,462.37
10%	6,906.20	8,287.44	9,668.69	11,049.93	12,431.17	13,812.41
12%	5,435.63	6,522.75	7,609.88	8,697.00	9,784.13	10,871.25
15%	3,767.69	4,521.23	5,274.76	6,028.30	6,781.84	7,535.38

ਉਦਾਹਰਣ 2: ਸਮਝੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਪੇ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਕਾਰਪਸ ਬਨਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਕਕਤ ਕਿੰਨਾ ਕਾਰਪਸ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ 7% ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਦਰ ਅਤੇ 5% ਮੁਦਾ ਫੈਲਾਓ ਰੇਟ ਤੇ ਨਕਦੀ ਪੈਸਾ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇ?

ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਖਰਚੇ/ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸਾਲ	10,000	12,000	15,000	18,000	20,000	25,000
5	5,73,081.76	6,87,698.12	8,59,622.64	10,31,547.17	11,46,163.53	14,32,704.41
10	10,94,691.47	13,13,629.77	16,42,037.21	19,70,444.65	21,89,382.95	27,36,728.68
15	15,69,452.16	18,83,342.59	23,54,178.24	28,25,013.89	31,38,904.32	39,23,630.40
20	20,01,571.62	24,01,885.95	30,02,357.43	36,02,828.92	40,03,143.24	50,03,929.05
25	23,94,879.74	28,73,855.68	35,92,319.61	43,10,783.53	47,89,759.47	59,87,199.34

ਉਦਾਹਰਣ 3: ਆਪਣਾ ਕਾਰਪਸ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਿਵੇਸ਼: _____

ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮੰਤਵ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਰਾਸ਼ੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ 10 ਲੱਖ ਦਾ ਕਾਰਪਸ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਲੋੜ 20 ਲੱਖ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਰਬ ਕਰ ਲਓ:

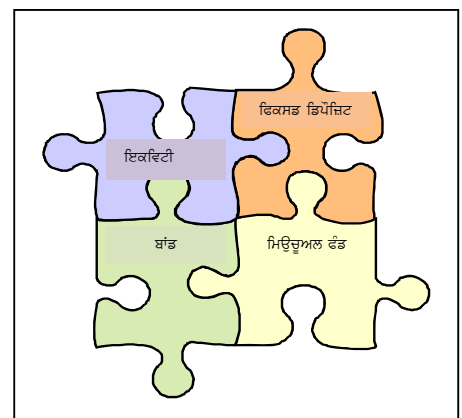
ਧਾਰਨਾ: ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖਤਰਾ ਸਹਿਨ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦਰ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ/ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗਣਤੀ	6%	8%	10%	12%	15%
5	14,321.72	13,621.38	12,958.11	12,329.91	11,449.24
10	6,125.04	5,516.23	4,963.82	4,463.57	3,802.02
15	3,468.51	2,943.09	2,489.91	2,101.14	1,622.41
20	2,194.69	1,746.24	1,381.24	1,087.13	753.54
25	1,471.50	1,093.09	804.40	587.47	362.77
30	1,021.18	705.41	480.93	324.57	177.56

ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਮਾਪਦੰਡ ਹਨ ਜੋ ਮੇਰਾ ਖਤਰਾ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰ ਸਕਣ?

ਵਿਵਿਧਤਾ (Diversification)

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਮੈਨੂੰ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਐਸੇਟ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ 'ਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਸਗੋਂ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਇਕੋ ਥਾਂਵੇਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇੰਨਾ ਕੰਮਾ ਚੌੜਾ ਖਾਚਾ ਵੀ ਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇ। ਸਗੋਂ ਇਕੋ ਐਸੇਟ ਕਲਾਸ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਖਾਵਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਹ ਹੀ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੀ ਫੀਸ ਦੇਣੋਂ ਵੀ ਬਚਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਿੱਖਿਲ: ਠੀਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਆਵੇ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਐਸੇਟਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਲਾਹੇਵੰਧ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਐਸੇਟ ਕਲਾਸਾਂ 'ਚ ਆਪਣਾ ਧਨ ਵੰਡਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਖਤਰਾ ਪਰੋਟਫੋਲੀਓ ਤੋਂ ਪਾਰ ਸਮਤੁਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਲੋਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਸੰਪਤੀ ਵੰਡ	
ਫੰਡ	10,000 ਰੁਪਏ
ਨਿਵੇਸ਼-ਸਟਾਕ	3500 ਰੁਪਏ
ਬਾਂਡ	3500 ਰੁਪਏ
ਬੁਲੀਅਨ	3000 ਰੁਪਏ

(ਹੇਠਾਂ ਵੇਖੋ ਕਿਵੇਂ ਨਿੱਖਿਲ ਅਗਲੇਰੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਵਿਵਿਧਤਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨਦਾ ਹੈ।)

ਨਿੱਖਿਲ: ਸਮਝੋ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਹੈ। 3500 ਰੁਪਏ ਤੁਸੀਂ ਇਕੁਇਟੀ ਵਿਚ (ਜੋ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਟਾਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ) ਅਤੇ ਬਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਕਿਓਰਿਟੀ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਬਾਂਡਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਫੰਡ ਉਤਪਾਦਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਨਾ ਜਾਂ ਚਾਂਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤਪਾਦ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਬੁਲੀਅਨ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਕਿਆਸੀਏ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ 'ਚ ਜਿਹੜਾ ਧਨ ਤੁਸੀਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਚੰਗਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਤਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੇਅਰਾਂ 'ਚ ਤੁਸੀਂ ਮੂਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਾਟਾ ਪਵੇ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬਾਕੀ ਦੇ ਐਸੇਟਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਦਾ ਘਾਟਾ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਐਸੇਟ ਕਲਾਸ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਮੁਨਾਫਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਹਿਸਾਬ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਵੰਡ ਕੇ ਲਗਾਈ ਰਕਮ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਵਿਵਿਧਤਾ ਤੁਹਾਡੇ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਐਸੇਟ ਕਲਾਸਾਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਕ ਐਸੇਟ ਵਧੀਆ ਨਿਭਾ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਐਸੇਟ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵੀ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਕੋ ਹੱਦ ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਤਾਂ ਗਤੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੀ ਉਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਹ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਹ ਉਲਟਾਵੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਵਿਭਿੰਨ ਐਸੇਟ ਕਲਾਸਾਂ 'ਚ ਆਪਣਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਇਕ ਚੋਂ ਘਾਟਾ ਖਾਣ ਤੇ ਵੀ ਦੂਜੇ ਚੋਂ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਟਾਕ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੂਲ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਐਕੁਇਟੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਦੀ ਬਜਾਇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ 'ਬਲੂ ਚਿੱਪ ਕੰਪਨੀ' ਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਤੱਤ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਬੜੇ ਵਧੀਆ ਹਨ।

ਸੰਪਤੀ ਵੰਡ/ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਵਸਥਾ (ਐਸੇਟ ਐਲੋਕੇਸ਼ਨ)

ਹਰ ਜਾਇਦਾਦ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਖਤਰੇ (ਨੁਕਸਾਨ) ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ (ਆਮਦਨੀ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕੁਇਟੀ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਾਲੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਮੂਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਖਾਕ ਨਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਜਦ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਬਾਂਡ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਵਿਆਜ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜਦੋਂ ਚੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਸਕੀਮ ਵਧੇਰੇ ਬਿਹਤਰ ਰਹੇਗੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਤਰਿਆਂ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤੀ ਟੀਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਸੰਪਤੀ ਵਿਵਸਥਾ ਜਾਂ ਵੰਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭਦੇ ਹੋ। ਸੰਪਤੀ ਵਿਵਸਥਾ ਇਕ ਵਿਧੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਪਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ 'ਚ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਧਨ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸੇ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਜਾਂ ਵੰਡ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਆਮਦਨੀ ਅਤੇ ਖਤਰਾ ਮੋਲ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਹੋਵੇ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡਾ ਖਤਰਾ ਮੋਲ ਲੈਣ ਦਾ ਜਿਗਰਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਤਰੇ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਪਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੇ ਦਾਅ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾ ਘਟ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਘਟ ਖਤਰੇ ਵਾਲੀ ਸੰਪਤੀ/ਐਸੇਟ ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰੋ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਪਤੀਆਂ/ਐਸੇਟਾਂ 'ਚ ਵੰਡ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ, ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵੰਡ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਵਿਵਿਧਤਾ 'ਚੋਂ ਮੁਨਾਫਾ ਕੁਮਾਉਣ ਲਈ ਵੰਡ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਨਹੀਂ।

8. ਬਚਤ ਬਨਾਮ ਨਿਵੇਸ਼

ਬਚਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਫੰਡ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬੈਂਕ ਬਚਤ ਖਾਤਾ ਆਦਿ 'ਚ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹੋ। ਜਦ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿੱਤੀ ਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣਾ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਿੱਧ ਹੋਣਗੇ। ਬਚਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਵਖਰਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਚਤ ਇਕ ਕੇਵਲ ਸੁਸਤ ਨਕਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਪੈ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਧਨ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਨੇੜਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਨਕਦੀ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਬਚਤ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਕਿਆਸੇ ਟੀਚਿਆਂ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਬਚਤ ਸਾਡੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਕੇ ਰਖਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਾਡੀ ਲਗਾਈ ਹੋਈ ਰਕਮ ਉਪਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਵੱਧ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਮੁਨਾਫਾ ਜਾਂ ਕਮਾਈ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਦੀ ਹੈ।

9. ਰਿਣ ਬਨਾਮ ਨਿਵੇਸ਼

ਲੋਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਗਲੋਂ ਉਲਝੇ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਰਿਣ ਲੈਣ ਜਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤੀ ਟੀਚਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣ। ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਗੱਲਾਂ ਫਰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ ਧਿਆਨ ਯੋਗ ਹਨ।

- ਇਹ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਰਿਣ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਲੋਨ ਬੜੇ ਮਹਿੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ਜੇਕਰ ਘੱਟ ਵਿਆਜ ਦਰ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਲੋਨ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਘਰ ਲਈ ਰਿਣ ਆਦਿ ਲਿਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਰਿਣ ਲੈਣ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗਾ ਮੁਨਾਫਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਗਲੋਂ ਪੱਕਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੁਸੀਂ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਢੇਰ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਜਦ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਰਿਣ ਅਜੇ ਬਕਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਬੜਾ ਖਤਰਾ ਮੋਲ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨੇਮ ਅਤੇ ਖਤਰੇ

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਮੈਂ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਨਿੱਖਿਲ: ਤੁਹਾਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਜਵਾਨ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਲੈਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਰੱਖਣਾ ਆਪਣਾ ਸਟੇਟਸ ਸਿੱਬਲ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਉਹ ਭੁੱਲ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਬਿੱਲ ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਦਾ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਨੁਕਸਾਨ

1. ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕਈ ਜੁੜਵੇਂ ਚਾਰਜ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਆਜ ਦਰ, ਸੇਵਾ ਚਾਰਜ ਆਦਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਬਦਲੇ ਇਹ ਚਾਰਜ ਲਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕੀ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

2. ਭਾਵੇਂ ਅਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬਾਅਦ 'ਚ ਭ੍ਰਾਤਾਉਣ ਦੀ ਸੌਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸਲਈ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਖਰਚਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।
3. ਲੋਕੀ ਵੱਧ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਖਰੀਦਣ ਵਿਚ ਰੁਚਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਵਧਾ ਸਕਣ ਪਰ ਅੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਨ ਢੇਰ ਸਾਰੇ ਹੁਦਾਰ 'ਚ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਲਾਭ

1. ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਤੁਹਫੇ ਮੁਹਈਆ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਕਦੀ ਵਾਪਸੀ, ਛੁੱਟੀਆਂ ਦਾ ਵਾਉਚਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਈ ਸਾਰੇ ਕੂਪਨ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਰੀਦੋ ਫਰੋਖਤ ਨਾਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋ।
2. ਬਿਨਾ ਨਕਦੀ ਨਾਲ ਲਿੱਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਸਫਰ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।
3. ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਗਾਉ ਕੈਸ਼ ਜਾਂ ਨਕਦੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਸੌਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਖਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਚਾਰੋ/ਸੋਚੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਉਮਰੇ ਲੋਕੀ ਈਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਗੈਜੇਟ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਨਵਾਂ ਗੈਜੇਟ ਆਏ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਖਰੀਦਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰਦੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਕਰਣਾਂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਜੇਬ ਬੜੀ ਢਿੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਰਾ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਵੀ ਚੂਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰਥ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ: ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਮੇਰੇ ਤੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਰਿਣ ਚੁਕਿਆ ਬਕਾਇਆ ਸੀ। ਜੇ ਕਿ ਮੈਂ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਨਿੱਖਿਲ: ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੰਜੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਿਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਿਣ ਚੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੋਰ ਰਿਣ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ ਤੈਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਰਿਣ ਵੀ ਚੁਕਦਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਤੇਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰੇ।

10. ਬਚਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਸਤੂਆਂ/ਚੀਜ਼ਾਂ

ਬੈਂਕਸ

ਬੈਂਕ ਡਿਪੋਜਿਟ ਇਕ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 100,000 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਬੈਂਕ ਡਿਪੋਜਿਟ ਦੀ ਡਿਪੋਜਿਟ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਐਂਡ ਕਰੈਡਿਟ ਗਰੈਂਟੀ ਸਕੀਮ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਾਹਕ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਡਿਪੋਜਿਟ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਡਿਪੋਜਿਟਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਉਸ ਉਪਰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸ ਵਿਚਲੀ ਤਰਲਤਾ ਅਤੇ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਫਿਕਸਡ ਡਿਪੋਜਿਟ ਦਾ 75-90% ਲੋਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਡਿਪੋਜਿਟ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

ਸੇਵਿੰਗ ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟ

- ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਏ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼।
- ਇੰਟਰਸਟ ਘੱਟ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰਲ (Liquid) ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਵਿਚ ਬਚਤ ਦੀ ਰੂਚੀ ਪੈਦਾ/ਪਾਉਣ ਕਰਨ/ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਧੀਆ ਹੈ।

ਬੈਂਕ ਫਿਕਸਡ ਡਿਪੋਜਿਟ (ਬੈਂਕ ਐਫ.ਡੀ.)

- ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਵਧੀ ਲਈ (30 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਵੇ) ਅਤੇ ਪੂਰਵ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਬਿਆਜ ਦਰ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 6-12 ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਐਫ.ਡੀ. ਲਈ ਆਦਰਸ਼ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 6 ਮਹੀਨਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਵਧੀ ਦੀ ਐਫ.ਡੀ. ਤੇ ਬੈਂਕ ਦਾ ਬਿਆਜ ਦਰ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਸਮਾਂ ਇਸਲਈ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਸਾ ਕੱਢਵਾਉਣ ਤੇ ਹਾਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਰੀਕਰਿੰਗ ਡਿਪੋਜਿਟ ਅਕਾਊਂਟ (Recurring deposit account)

- ਪੂਰਵ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਬਚਤ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਿਆਜ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
- ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਪੈਸ਼ਲ ਬੈਂਕ ਟਰਮ ਡਿਪੋਜਿਟ ਸਕੀਮ (Special Bank term deposit Scheme)

- ਇਹ ਬੈਂਕ ਵਲੋਂ ਟੈਕਸ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸਕੀਮ ਹੈ।
- ਇਹ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 80 ਸੀ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
- ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਚੀਗਤ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਪਰਪਕਤਾ ਸਮਾਂ (ਮੈਚਿਊਰਿਟੀ ਟਾਈਮ) 5 ਸਾਲ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੀਮਾਂ

ਟੈਕਸ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਸਕੀਮ (ਟੈਕਸ ਸੇਵਿੰਗ ਸਕੀਮ)

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਟੈਕਸ ਬਚਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ:

- ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੇਵਿੰਗ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ)
- ਪਬਲਿਕ ਪਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ (ਪੀ.ਪੀ.ਐਫ)

- ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ ਸਕੀਮ (ਪੀ.ਓ.ਐਸ)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮਿਊਚੂਅਲ ਫੰਡਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਈਕਵੀਟੀ ਲਿੰਕਡ ਸੇਵਿੰਗ ਸਕੀਮ (ਈ.ਐਲ.ਐਸ.ਐਸ) ਅਤੇ ਫਾਈਨੈਨਸ਼ਲ ਇਨਸਟੀਟਿਊਸ਼ਨ/ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਇਨਵਰਾਸਟਮੈਂਟ ਬਾਂਡ ਵੀ ਟੈਕਸ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਉਪਰ ਇਨਕੌਮ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਵੇਸ਼ ਵੀ ਟੈਕਸ ਕੱਟਣ ਯੋਗ ਆਮਦਨ ਵਿਚੋਂ ਪੂਰਵਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸੀਮਾਂ ਤੱਕ ਘੱਟਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੇਵਿੰਗ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ)

- ਟੈਕਸ ਬਚਤ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
- ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 100 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਵਧਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ਪਰਪੱਕ/ਪੂਰਾ (ਮੈਚਿਊਰ) ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ 6 ਸਾਲ ਹੈ।
- ਬਦਲੀ (ਟਰਾਂਸਫਰ) ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਪਰ ਕਰਜਾ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਪਬਲਿਕ ਪਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ (ਪੀ.ਪੀ.ਐਫ)

- ਬਿਆਜ ਦਰ 8% ਸਾਲ
- ਨਿਵੇਸ਼ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 500 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 70,000 ਰੁਪਏ
- ਪਰਪੱਕ/ ਪੂਰਾ (ਮੈਚਿਊਰ) ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ 15 ਸਾਲ
- ਅਕਾਊਂਟ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਫਾਈਨੈਨਸ਼ਲ ਸਾਲ ਤੋਂ ਕਰਜਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਜਮਾਂ ਕਰਾਏ ਗਏ ਪੈਸੇ ਦਾ 25%। ਕਰਜੇ ਦੀ ਰਕਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ 36 ਇਨਸਟੋਲਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਮੋੜ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ਸਤਵੇਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਪੈਸਾ ਕੱਢਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਬਕਾਇਆ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ 50% ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ)

ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ ਸਕੀਮ (ਪੀ.ਓ.ਐਸ)

- ਇਹ ਇਨਕੌਮ ਟੈਕਸ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਧੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ।
- ਇਹ ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
- ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ ਸਕੀਮਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਅਵਧੀ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:-
 - o ਮਾਸਿਕ ਡਿਪੋਜਿਟ
 - o ਬਚਤ ਡਿਪੋਜਿਟ
 - o ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਡਿਪੋਜਿਟ
 - o ਰੈਕਰਿੰਗ ਡਿਪੋਜਿਟ

ਈਕਵੀਟੀ ਲਿੰਕਡ ਸੇਵਿੰਗ ਸਕੀਮਾਂ (ਈ.ਐਲ.ਐਸ.ਐਸ)

- ਈਕਵੀਟੀ ਫੰਡ ਦਾ ਹੀ ਬਹੁਵਿਕਸਿਤ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ 80 ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
- ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਸਮਝੋਂ ਕਿ ਤਾਲੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਇਸ ਉਪਰ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਡਿਵਿਡੈਂਟ ਵੀ ਟੈਕਸ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਉਪਰ ਲੋਗ ਟਰਮ ਕੈਪੀਟਲ ਗੇਨ ਦਾ ਲਾਭ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਕੈਪੀਟਲ ਗੇਨ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ।

- ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 500 ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਗੁਣਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਕਾਇਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਨਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਬਾਂਡਸ

- ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਸਮਝੋ ਕਿ ਤਾਲੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- 20,000 ਰੁਪਏ ਉਪਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 88 ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਛੁਟ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਡਕਸ਼ਨ ਤੇ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਛੁਟ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਵਿਕਾਸ ਪੱਤਰ (ਕੇ.ਵੀ.ਪੀ)

- ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਸਾ 8 ਸਾਲ ਅਤੇ 7 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਦੁਗਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 100 ਰੁਪਏ ਤੇ ਉਪਰੀ ਸੀਮਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ।
- ਇਹ ਸਕੀਮ ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
- ਇਸ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੇ ਤਤਕਾਲ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਛੁਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

*ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਇਹ ਸਲਾਹ ਹੈ ਕਿ ਢੁਕਵੇਂ ਸੁਤਰਾਂ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਯਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵੀ ਨਵਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ।

ਬਾਂਡਸ

ਬਾਂਡ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ/ਉਧਾਰ ਹੈ ਜੋ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਾ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਆਜ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਬਾਂਡਸ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਫਾਈਨੇਨਸ਼ੀਅਲ ਇਨਸਟੀਟਿਊਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਜ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਤਿੱਥੀ ਤੇ ਮੂਲ ਰਕਮ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਾਂਡਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ

ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਬਚਤ ਲਈ ਬਾਂਡ

ਇਹ ਬਾਂਡ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਤੱਕ ਦੀ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਛੁਟ ਦੁਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੂਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ:-

- ਇਨਕੰਮ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 88 ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਇਨਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਬਾਂਡਸ।
- ਨਾਬਾਰਡ/ ਐਨ.ਐਚ.ਏ.ਆਈ/ ਆਰ.ਈ.ਸੀ ਬਾਂਡਸ ਜੋ ਇਨਕੰਮ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 54ਈ.ਸੀ. ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।
- ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ ਟੈਕਸ ਰਿਲੀਫ ਬਾਂਡਸ

ਰੈਗੂਲਰ ਇਨਕੰਮ ਬਾਂਡਸ

ਰੈਗੂਲਰ ਇਨਕੰਮ ਬਾਂਡਸ ਪੂਰਵ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਵਕਫੇ ਤੇ ਸਥਾਈ ਆਮਦਨ ਦਾ ਜਰੀਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ:-

- ਡਬਲ ਯੁਓਰ ਮਨੀ ਬਾਂਡ
- ਸਟੈਪ-ਅਪ ਇਨਟਰਸਟ ਬਾਂਡ
- ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਬਾਂਡ
- ਇਨਕੈਸ਼ ਬਾਂਡ
- ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬਾਂਡਸ
- ਮਨੀ ਮਲਟੀਪਲਾਇਰ ਬਾਂਡਸ

- ਡੀਪ ਡਿਸਕਾਉਂਟ ਬਾਂਡਸ

ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

- ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ.ਐਲ, ਆਈ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ, ਸੀ.ਏ.ਆਰ.ਈ, ਫਿਚ ਆਦਿ ਵਰਗੀਆਂ ਮਾਹਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੈਡਿਟ ਰੇਟਿੰਗ ਅਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬਾਂਡ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਉਸ ਦੀ ਕਰੈਡਿਟ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਰੇਟਿੰਗ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਹੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
- ਲਗਾਤਾਰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੱਧੀਆ ਹੈ। ਬਾਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਸ ਉਪਰ ਬਿਆਜ ਮਹੀਨੇ, ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਜਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਉਪਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
- ਬਾਂਡ ਪਰਾਈਮਰੀ ਜਾਂ ਸੈਕਿਡਰੀ ਦੋਹਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ (ਮਾਰਕਿਟਾਂ) ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
- ਇਸ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕੀਮਤ ਉਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਪੈਸਾ, ਚੱਲ ਰਹੀ ਬਿਆਜ ਦਰ, ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸਾਕ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਂਡਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀਮਾਂ 5000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ 10000 ਰੁਪਏ ਹੈ।
- ਇਸ ਦੀ ਸੀਮਾਂ 5 ਤੋਂ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਹੈ।
- ਡੀਮੈਟ ਫਾਰਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਿਣ-ਪੱਤਰ (ਡੀਬੈਨਚਰ)

ਰਿਣ-ਪੱਤਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ:-

- ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਬਿਆਜ ਤੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਪੱਤਰ ਜਿਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਾਂਡਸ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਆਪ ਵੀ ਨਿਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ (ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ) ਵਿਚ ਸੂਚੀ ਬੱਧ ਹੋ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਵੀ। ਜੇ ਸੂਚੀ ਬੱਧ ਹੋਣ ਤਾਂ ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ ਵਲੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੈਡਿਟ ਰੇਟਿੰਗ ਅਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।
- ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ 3 ਤੋਂ 10 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਰਿਣ-ਪੱਤਰ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ

ਰਿਣ-ਪੱਤਰ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

- ਨਾਨ ਕਨਵਰਟੇਬਲ ਰਿਣ-ਪੱਤਰ (ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ) - ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਰੀਡੀਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਪਾਰਸ਼ਲੀ ਕਨਵਰਟੇਬਲ ਰਿਣ-ਪੱਤਰ (ਪੀ.ਸੀ.ਡੀ) - ਉਸ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਰੀਡੀਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਕੇ ਜਾਂ ਬਿਨਾ ਦਿੱਤੇ ਹੀ ਈਕਵੀਟੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਨਵਰਟੇਬਲ ਰਿਣ-ਪੱਤਰ (ਐਫ.ਸੀ.ਡੀ) - ਪੂਰੇ ਨੂੰ ਹੀ ਈਕਵੀਟੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਐਫ.ਡੀ

ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ:-

- ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਦੀ ਐਫ.ਡੀ ਵਰਗੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਛੋਟੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੋਚ ਕੇ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕੀ ਬਹੁਤੀਆਂ ਐਫ.ਡੀਆਂ ਪਰਪੱਕਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਸੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ।
- ਬੈਂਕ ਵਰਗੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੋਖਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਇਸ ਵਿਚ ਜੋਖਮ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਮਦਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
- ਸੂਚੀ ਬੱਧ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਚਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ

ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਲੈਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂੰਜੀ (ਸਟਾਕ), ਬਾਂਡ, ਛੋਟੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਮਨੀ-ਮਾਰਕਿਟ ਇਨਸਟਰੂਮੈਂਟ, ਸਿਕਿਊਰਟੀ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀ (ਐਸਟੇਟ), ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵਿਚ ਰਲਾਅ ਕੇ ਪੈਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਦੇ ਇਸ ਰਲਾਅ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਪੋਰਟਫੋਲੀਊ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ ਯੂਨਿਟ ਪੂਰੇ ਫੰਡ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਉਸ ਫੰਡ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ:-

- ਪਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ- ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਫੰਡ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਵਿਵਿਧਤਾ (ਡਾਇਵਰਸੀਫੀਕੇਸ਼ਨ) - ਨਿਵੇਸ਼ ਪਿੱਛੇ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਵਿਧਤਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਅੰਡੇ ਇਕੋ ਟੋਕਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।” ਕਿਸੇ ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਜਾਂ ਬਾਂਡ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੋਖਮ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਕੀਮਤ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ (ਇਕਾਨਮੀ ਆਫ ਸਕੇਲ): ਕਿਉਂਕਿ ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਇਕ ਸਮੇਂ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸਿਕਿਊਰਟੀ ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾ ਅਤੇ ਵੇਚਦਾ ਹੈ ਇਸਲਈ ਉਸ ਦੀ ਸੌਦੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਕਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਤਰਲਤਾ: ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਿਅਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਵੇਚ ਕੇ ਪੈਸੇ ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਸਾਦਗੀ/ਸੌਖ: ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਖਰੀਦਣਾ ਬੜਾ ਹੀ ਸੌਖਾ ਹੈ। ਕਈ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਵੀ ਛੋਟੀ ਹੈ।
- ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ :-

ਹਰੇਕ ਫੰਡ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਫੰਡ ਦੇ ਸੰਪਤੀ (ਐਸਟੇਟ), ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਖੇਤਰ (ਦਾਇਰਾ) ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਬੁਣਦੇ ਹਨ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ:-

- ਇਕਵੀਟੀ ਫੰਡਸ (ਸਟੋਕ)
- ਫਿਕਸਡ ਇਨਕੌਮ ਫੰਡਸ (ਬਾਂਡਸ)
- ਮਨੀ-ਮਾਰਕਿਟ ਫੰਡਸ

ਸਾਰੇ ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਮੂਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਇਕਵੀਟੀ ਫੰਡ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਰੋਥ ਫੰਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਇਕਵੀਟੀ ਫੰਡ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਜਾਂ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪੇਸ਼ਲਟੀ ਫੰਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਤਿੱਥੀ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਬੰਦ ਫੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਫੰਡ (ਐਪਨ-ਐਨਡਿਡ ਫੰਡ)

- ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਤਿੱਥੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਐਸਟ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ (ਏ.ਐੱਮ.ਸੀ.), ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਦੇ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਨਵੇਸਟਰ ਸਰਵਿਸ ਸੈਂਟਰਾਂ ਜਾਂ ਸਟਾਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ/ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਫੰਡ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵੇਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਦੀ ਜਿਸ ਕੀਮਤ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਰਿਡਮਸ਼ਨ ਦਾ ਸੌਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਫੰਡ ਦੀ ਨੈਟ ਐਸਟ ਵੈਲੀਊ (ਐਨ.ਏ.ਸੀ.) ਉਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬੰਦ ਫੰਡ (ਕਲੋਜ਼-ਐਂਡ ਫੰਡਸ)

- ਬੰਦ ਫੰਡ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਤਿੱਥੀ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ (units) ਨੂੰ ਰੀਡੀਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਕੀਮ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਤਰਲਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿਚ ਸੂਚੀ ਬਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕੀਮਤ ਉਪਰ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਨੀ ਮਾਰਕਿਟ ਫੰਡਸ

- ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਆਮਦਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ (ਫਿਕਸਡ ਇਨਕਮ) ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਘੱਟ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਮੂਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਬੱਚਤ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਬਹਿਤਰ ਪਰ ਫਿਕਸਡ ਡਿਪੋਜਿਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਰਲਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ।

ਬਾਂਡ/ਇਨਕਮ ਫੰਡਸ

- ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਸਥਿਰਤਾ ਨਾਲ ਆਮਦਨ ਦੇਣ ਦਾ ਹੈ।
- ਮੂਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹਕ ਰਿਣਾਂ (Corporate debt) ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਭਾਵੇਂ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ (Cash Flow) ਸੰਬੰਧੀ ਸਥਿਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਬੈਲਾਂਸਡ ਫੰਡਸ (Balanced funds)

- ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਰਲਾਅ ਦੇਣਾ।
- ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੜੀ ਨੀਤੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਸਥਾਈ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਇਕਵੀਟੀ ਵਿਚ ਜੋੜ ਕੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ।

ਇਕਵੀਟੀ ਫੰਡਸ

- ਸ਼ਿਅਰ ਅਤੇ ਸਟਾਕ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼
- ਇਹ ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ।

- ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪੂੰਜੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ (ਕੈਪੀਟਲ ਗ੍ਰੋਥ) ਅਤੇ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤੀ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕਵੀਟੀ ਫੰਡ ਹਨ।

ਵਿਦੇਸ਼/ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੰਡਸ

- ਇਕ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੰਡ (ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਫੰਡ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਇਕਵੀਟੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਹਨ।

ਸੈਕਟਰ ਫੰਡਸ

- ਇਹ ਵਿੱਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਖੇਤਰ ਜਿਵੇਂ ਆਰਥਕ, ਪ੍ਰੋਸਿਊਗਿਕ, ਸਵਾਸਤ ਆਦਿ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿੱਥਦਾ ਹੈ।

ਇਨਡੈਕਸ ਫੰਡਸ

- ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮਾਰਕਿਟ ਇਨਡੈਕਸ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਨਸੈਕਸ ਜਾਂ ਨਿਫਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।
- ਇਨਡੈਕਸ ਫੰਡ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ (ਮਾਰਕਿਟ ਰਿਟਰਨ) ਨੂੰ ਹੀ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਫੀਸ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਕਵੀਟੀ

ਸ਼ਿਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ (ਪਬਲਿਕ ਮਾਰਕਿਟ) ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਮਤ ਉਪਰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦਾ ਸੌਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਉਹ ਸਿਕਿਊਰਟੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿਚ ਸੂਚੀ ਬੱਧ ਹਨ।

ਸ਼ਿਅਰ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿਚ ਸੂਚੀ ਬੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਿਆ ਅਤੇ ਵੇਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੈਕੰਡਰੀ ਮਾਰਕਿਟ (ਬਾਜ਼ਾਰ) ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਖਰੀਦੋ-ਫਿਰੋਕਤ ਵਿਚ ਆਸਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਮੁਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ ਹਨ ਉਹ ਹਨ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਮੁੰਬਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੀ.ਐਸ.ਈ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਨ.ਐਸ.ਈ. ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦਾ ਮੁਲ ਮੰਤਵ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚ ਸਿਕਿਊਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਾਪਾਰ ਨੂੰ ਸੌਖਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਕਵੀਟੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜੋਖਿਮ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਕਵੀਟੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਤਰੀਕੇ ਹਨ :

- ਪਰਾਈਮਰੀ ਮਾਰਕਿਟ ਤੋਂ (ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇ)
- ਸੈਕੰਡਰੀ ਮਾਰਕਿਟ ਤੋਂ (ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿਚ ਸੂਚੀ ਬੱਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਕੇ)

ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ, ਸ਼ਿਅਰ ਅਤੇ ਸਹੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ੋਧ, ਥੋੜੀ ਵਿਵਿਧਤਾ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਤੇ ਇਹ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਆਮਦਨ ਹੋਵੇ।

ਡਿਪੋਜਿਟਰੀ ਸਿਸਟਮ

ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ “ਡੀਸਟੀਰੀਅਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਸ਼ਿਅਰਸ” ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਕਲ ਤਰਕੀਬਨ ਹਰ ਸ਼ਿਅਰ “ਡੀਮੈਟ” ਕੀਸਮ ਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ੀ ਸਰਟੀਫੀਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕਲ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਫੋਰਮ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ, ਡਿਪੋਜਿਟਰੀ ਸਿਸਟਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਡਿਪੋਸਿਟਰੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ (ਜਿਵੇਂ, ਸ਼ਿਅਰਸ, ਰਿਣ-ਪੱਤਰ, ਬਾਂਡਸ, ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ, ਮਿਊਚੂਅਲ ਫੰਡ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਆਦਿ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੋਧ ਉਪਰ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਫੋਰਮ ਵਿਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਡਿਪੋਸਿਟਰੀ ਪਾਰਟੀਸੀਪੈਂਟ ਦੇ ਵਾਇਆ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸੌਧੇ ਦੀ ਸੁਵੀਧਾ ਵੀ ਮੁਹਈਆ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਜਮਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਜਮਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੋ ਡਿਪੋਸਿਟਰੀਆਂ ਹਨ: ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿਕਿਉਰਟੀਸ ਡਿਪੋਸਿਟਰੀ ਲਿਮੀਟਿਡ (ਐਨ.ਐਸ.ਡੀ.ਐਲ) ਅਤੇ ਸੈਨਟਰਲ ਡਿਪੋਸਿਟਰੀ ਸਰਵਿਸਿਸ (ਭਾਰਤ) ਲਿਮੀਟਿਡ (ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ.ਐਲ), ਜੋ ਕਿ ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ ਦੇ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ।

ਇਕ ਡਿਪੋਸਿਟਰੀ ਪਾਰੀਸੀਪੈਂਟ (ਡੀ.ਪੀ.) ਡਿਪੋਸਿਟਰੀ ਦਾ ਏਜੈਂਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਵਾਇਆ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਪੋਸਿਟਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਹਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਫਾਈਨੈਨ ਸ਼ੀਅਲ ਇਨਸਟੀਟਿਊਸ਼ਨਸ, ਸ਼ੈਡੀਊਲ, ਕਮਰਸ਼ਲ ਬੈਂਕਸ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਸ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਰਾਜਕੀ ਫਾਈਨੈਨਸ਼ੀਅਲ ਕੋਰਪੋਰੇਸ਼ਨਸ, ਕਸਟੋਡੀਅਨ, ਸਟਾਕ ਬਰੋਕਰ, ਕਲੀਅਰਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ/ਕਲੀਅਰਿੰਗ ਹਾਊਸਿਸ, ਐਨ.ਬੀ.ਐਫ.ਸੀਸ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਜਾਰੀਕਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸ਼ਿਅਰ ਟਰਾਂਸਫਰ ਏਜੈਂਟ ਜੋ ਕਿ ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ ਦੁਆਰਾ ਦਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਨੂੰ ਡੀ.ਪੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੀ ਸ਼ਾਖਾ ਤੋਂ ਲਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦਕਿ ਡਿਪੋਸਿਟਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਡੀ.ਪੀ ਤੋਂ ਲਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹੁਣ ਹਰ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾ ਫਿਰ ਜਨਤਾ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸ਼ਿਅਰਾ (ਪਬਲਿਕ ਈਸ਼ੂ) ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਬੈਨੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਔਨਰ ਅਕਾਊਂਟ ਖੋਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣਾ ਬੈਨੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਔਨਰ (ਬੀ.ਓ) ਅਕਾਊਂਟ ਖੋਲਣ ਦੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਛੋਟੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੌਧੇ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ (ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 500 ਸ਼ਿਅਰ, ਕੀਮਤ ਭਾਵੇਂ ਕਿਨ੍ਹੀ ਵੀ ਹੋਵੇ) ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਖਿੜਕੀ/ਥਾਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ (ਛੋਟੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕ), ਭੌਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੋ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪਏ ਸ਼ਿਅਰ, ਜੋ ਕਿ ਡੀਮੈਟ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਨੂੰ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵੇਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡੀਮੈਟ ਕਰਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਡੀਪੋਸਿਟਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :

- ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸੌਖਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਤ ਤਰੀਕਾ।
- ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬਦਲੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
- ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਦੇ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਟੈਂਪ ਡੀਊਟੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ।
- ਭੌਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਸਰਟੀਫੀਕੇਟਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜੋਖਮ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਰਾਬ ਸੁਪੁਰਦਗੀ, ਜਾਲੀ ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ, ਚੋਰੀ, ਚੋਰੀ ਆਦਿ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕੰਮ ਘੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਸੌਦੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

- ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਵੀ ਖਰੀਦਿਆ ਅਤੇ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਨੌਮੀਨੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
- ਡੀ.ਪੀ. ਵਿਚ ਦਰਜ ਪਤੇ ਵਿਚ ਆਏ ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਕੋਲ ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਹਨ ਨੂੰ ਇਲੈਕਟਰੋਨੀਕੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਅਲਗ-ਅਲਗ ਦੱਸਣ ਦੀ ਮਹਿਨਤ ਬੱਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਡੀ.ਪੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬੋਨਸ/ਦਰਾੜ/ਇਕ ਹੋਣਾ/ਵਿਲੀਨਤਾ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੁਝ ਵੀ ਡੀਮੈਟ ਖ਼ਾਤੇ ਵਿਚ ਆਪੇ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਈਕਵੀਟੀ ਅਤੇ ਰਿਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇਕਾਈਆਂ ਇਕੋ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿਚ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਨੁਕਤੇ :

- ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਛੋਟਾ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਵਪਾਰੀ ਵੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜ਼ਰੀਆ ਹੈ।
- ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਲੋਕਾਂ (ਪਬਲਿਕ ਮਾਰਕਿਟ/ਬਾਜ਼ਾਰ) ਨੂੰ ਸ਼ਿਅਰ ਵੇਚ ਕੇ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਕ ਖ਼ਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸ਼ਿਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਸਟਾਰ ਕੀਮਤਾਂ ਉਪਰ-ਥੱਲੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਬੈਂਕ ਡਿਪੋਜਿਟਾਂ ਅਤੇ ਬਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।
- ਈਕਵੀਟੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਉਪਰ ਥੋੜੇ-ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਪੁਨਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਮੰਨਣ-ਯੋਗ ਹਨ।
- ਕਦੇ-ਕਦਾਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਆਰਥਕ ਖ਼ਬਰਾਂ ਉਪਰ ਤਰਕ-ਸੰਗਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੀ ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤਾਂ ਉਪਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ।
- ਛੋਟੀ ਅਵਧੀ ਵਿਚ, ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆਈ ਅਚਾਨਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸ਼ਿਅਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਹੀ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਰਵਈਏ ਬਾਰੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਣੀ ਕਰਨਾ ਹੋਰ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਫਲਸਫੇ

- ਹਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਮਾਪੋ।
- ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਥੋੜੇ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰਖੋ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਨਿਰਣੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਲਉ।
- ਜੇ ਸਕੀਮ ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ ਉਸ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾ ਕਰੋ।

- ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਪਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਰੱਖੋ।
- ਆਮਦਨ ਉਪਰ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਟੈਕਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਖੋ।
- ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਅਤੇ ਅਫਵਾਵਾਂ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰੋ।
- ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼, ਜੋ ਅਪਰਕ੍ਰਿਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਂ ਘੱਟ ਦਰਸਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਗੜਬੜ ਵਾਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸਕੀਮ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਜਾਣਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਿਆਜ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਮੂਲ ਹੀ ਗਵਾ ਲਉ।
- ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰੋ, ਵਸਤੂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

11. ਬਚਾਅ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਸਤੂਆਂ

ਬੀਮਾ (ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ) ਪਾਲਸੀਆਂ*

ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੱਵਿਖ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਲਾਈਫ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸਭ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਆਮ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਕੀਮਾਂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਨਿਯਮਿਤ ਆਮਦਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਲਾਈਫ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ (ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ)

ਲਾਈਫ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਇਕ ਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਵੀ ਉਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੇ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਰਥਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰਕਸ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਇਹ ਚੰਗਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

ਟਰਮ ਲਾਈਫ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ

- ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।
- ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਲਾਭ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਉਕਾ-ਪੁਕਾ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਪਾਲਸੀਆਂ 5, 10, 15, 20 ਜਾਂ 30 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਪਰੀਮੀਅਮ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਹੋਰ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਪਾਲਸੀਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਨਕਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੰਪੱਤੀ (ਐਂਨਡਾਉਮੈਂਟ) ਪਾਲਸੀਆਂ

- ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਵਧੀ ਤੇ ਪਰੀਮੀਅਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਾ-ਪੁਕਾ ਰਕਮ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਜਾਂ ਪਾਲਸੀ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੇ ਜੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਤੱਤਾ/ਪੈਨਸ਼ਨ ਪਾਲਸੀ/ਫੰਡ

- ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਬਲਕਿ ਮੌਤ ਤੱਕ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗੁੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
- ਇਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਪਰੀਮੀਅਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਉਕਾ-ਪੁਕਾ ਦੇਕੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿੱਤੀ ਤੋਂ (ਹਰ ਮਹੀਨੇ, ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਲਾਨਾ) ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਮਿਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਜੇ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਲਾਭ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ ਲਿੰਕਡ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਪਾਲਸੀ (ਯੂ.ਐਲ.ਆਈ. ਪੀ.)

- ਯੂ.ਐਲ.ਆਈ.ਪੀ. ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਪਾਲਸੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ਸ਼ਿਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀਆਂ ਦਾ ਯੂ.ਐਲ.ਆਈ.ਪੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਉਪਰ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖਤਰਾ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਹੀ ਸਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

- ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ, ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਝੱਲਣ ਦਾ ਸ਼ਮਤਾ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਫੰਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੰਡਾਂ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦੀ ਮਿਆਰ ਵੱਖਰੀ-ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ-ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੋ ਯੂ.ਐਲ.ਆਈ.ਪੀ. ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਦੇ ਕੀਮਤ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ- ਪਰੀਮੀਅਮ ਨਿਰਧਾਰਣ ਫੀਸ, ਮਾਰਟੈਲਿਟੀ ਚਾਰਜ, ਫੰਡ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਫੀਸ, ਪਾਲਸੀ/ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਚਾਰਜ ਅਤੇ ਫੰਡ ਬਦਲਣ ਦੇ ਚਾਰਜ।

ਨਵੀਂ (ਨਿਉਂ) ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ, 2009

- ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਯੋਗਦਾਨ ਸਕੀਮ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ 18 ਤੋਂ 55 ਸਾਲ ਹੈ ਲਈ ਖੁੱਲੀ ਹੈ।
- ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਤੱਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਾਸ਼ੀ ਜਮਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਵੇਲੇ, ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਮਾਂ ਕਿਤੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਘਡਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸਾਲਾਨਾ ਭੱਤਾ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦੋਵੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਲਾਨਾ ਭੱਤੇ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 40% ਨੂੰ ਇਸਤਮਾਲ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਮਾ ਕੀਤੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ 60% ਹੀ ਕਢਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਸਾਲਾਨਾ ਭੱਤਾ ਖਰੀਦਣ ਨਾਲ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭੁਗਤਾਨ ਹਰ ਮਹੀਨੇ, ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ, ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਜਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਹਰ ਕਿਸ਼ਤ ਵਿਚ 500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਵਿਚ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਚਾਰ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 6000 ਰੁਪਏ ਹਰ ਸਾਲ ਜਮਾਂ ਕਰਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਪੈਸਾ ਜਮਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਉਪਰੀ ਹੱਦ ਬੰਦੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ਜੇ ਪੈਸਾ ਐਨ.ਪੀ.ਐਸ. ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਜਮਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਉਸ ਦੀ ਸਭਾਲ ਪਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਮੈਨੇਜਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਤੁਸੀਂ ਜੇ ਕਰ ਆਪਣੇ ਫੰਡ ਮੈਨੇਜਰ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ਇਸ ਖਾਤੇ ਵਿਚੋਂ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਕਢਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੁਹਾਡੇ 60 ਸਾਲ ਦੇ ਹੋਣ ਤੱਕ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੇ, ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰ ਪੈਣ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਜੇ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਘਰ ਬਣਾ ਜਾਂ ਖਰੀਦ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਪੈਸਾ ਕਢਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ਆਏਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 80 ਸੀ.ਸੀ.ਡੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਨ.ਪੀ.ਐਸ. ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੇ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਛੂਟ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 80 ਸੀ ਦੀ 1 ਲੱਖ ਦੀ ਹੱਦ ਬੰਦੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ਨਾਲ ਹੀ ਪੀ.ਪੀ.ਐਫ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਆਮਦਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਪੈਸਾ ਤੁਸੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਫੰਡ ਮੈਨੇਜਰ ਕਿੰਨੇ ਚੰਗੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਬੀਮਾ (ਹੈਲਥ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ)

ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬੀਮਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ , ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਆਰਥਕ ਸੁਰਕਸ਼ਾ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਰਕਸ਼ਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਲਾਜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖਰਚਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੱਲ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਚਿਕਿਤਸਾ ਸੰਬੰਧੀ ਬੀਮਾ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਸੁਵੀਧਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਦਿੱਤੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :

ਵਿਆਪਕ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਬੀਮਾ ਕਵਰੇਜ: ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪਲੈਨ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚਿਕਿਤਸਾ ਸੰਬੰਧੀ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਖਰਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹਸਪਤਾਲ ਸੰਬੰਧੀ ਪਲੈਨ: ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਬੀਮਾ ਪਲੈਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣਾ ਪਏ ਤਾਂ ਖੱਲਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਹੱਥਬੰਦੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਦਾਇਗੀ (ਰੀਇੰਬਰਸਮੈਂਟ) ਆਧਾਰਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਲਾਭ ਵਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਲੈਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਚਿਕਿਤਸਾ ਸੰਬੰਧੀ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਯੋਜਨਾ: ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ, ਅੰਗ ਦਾ ਬਦਲਣਾ, ਰੋਗ ਦਾ ਦੌਰਾ, ਗੁਰਦੇ ਦਾ ਖਰਾਬ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਰ ਬਿਮਾਰੀ ਲਈ ਬੀਮਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬੀਮਾ ਆਮ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਚਿਕਿਤਸਾ ਸੰਬੰਧੀ ਵੱਡੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਸੁਰਕਸ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਖ਼ਾਸ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬੀਮਾ: ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮਧੁਮੇਹ ਜਾਂ ਕੈਂਸਰ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਲਈ ਸਿਹਤ ਦਾ ਬੀਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜੋ ਕਿ ਖ਼ਾਸ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

12. ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਸੰਬੰਧੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਜੀਣ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇਨ੍ਹੀਂ ਵੱਧ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਧਾਰ ਇਕ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਨਿੱਜੀ ਰਿਣ, ਕਾਰ ਰਿਣ, ਕੁਝ ਗਿਰਣੀ ਰੱਖ ਕੇ ਲਿਆ ਰਿਣ ਅਤੇ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕਈ ਰਿਣਾਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਲਈ ਰਿਣ ਹੈ। ਅਕਸਰ, ਆਰਥਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਉਧਾਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਰਿਣ ਜੋ ਉਪਲਬਧ ਹਨ

ਨਿੱਜੀ ਰਿਣ

ਨਿੱਜੀ ਰਿਣ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਅਣ ਸੋਚੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਆਰਥਕ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਰਥਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਰਿਣ ਜਾਂ ਤਾਂ ਫਾਲਤੂ ਪੈਸੇ ਲਈ ਜਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਣ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਦੇਣੇ ਅਸਮਰਥ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

- 14-18% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉੱਚੀ ਵਿਆਜ ਦਰ, ਉੱਚੀ ਫੀਸ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਚੀ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੋ।
- ਰਿਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਲੰਮਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਤੇ ਪੈਸਾ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਹਫ਼ਤੇ ਵੀ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਪੈਰ ਤੇ ਪਈ ਲੋੜ ਲਈ ਵਿਵਹਾਰਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ।
- ਨਿੱਜੀ ਰਿਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦਰਾ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਫਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੁਲਨਾ ਕਰ ਕੇ ਨਿਰਣੇ ਲੈਣ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਾਹਕ ਨੂੰ ਆਪਾਤਕਾਲੀਨ ਫੰਡਾਂ ਲਈ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਪਏਗਾ।
- ਨਿੱਜੀ ਰਿਣ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਾਂ ਲਓ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਵੋ।
- ਆਪਾਤਕਾਲੀਨ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸ ਹੋਰ ਕੰਮ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦੀ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਘਰ ਸੰਬੰਧੀ ਰਿਣ

ਘਰ ਸੰਬੰਧੀ ਰਿਣ ਹੋਰ ਰਿਣਾ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਿਣ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਘਰ ਖਰੀਦ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਸੰਬੰਧੀ ਰਿਣ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕਈ ਉਤਾਰ ਚੜ੍ਹਾਅ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਘਰ ਸੰਬੰਧੀ ਰਿਣ ਉਪਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

- ਬੈਂਕ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ 75-80% ਫਾਈਨੈਂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ਬੈਂਕ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਘਟੀ ਹੋਈ ਸਥਿਰ 'ਟੀਜ਼ਰ' ਦਰ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਵਿਆਜ ਦਰ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰੀਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਗਜ਼ਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

- ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਘਰ ਸੰਬੰਧੀ ਰਿਣ 3 ਸਾਲ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਈ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।
- ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਉਪਰ ਭਾਰੀ ਜ਼ਰਮਾਨਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
- ਮੁੱਲ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਫੀਸ ਅਤੇ ਰਿਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਰ ਚਾਰਜ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਫੀਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਰਿਣ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਲਟ (ਰਿਵਰਸ ਮਾਰਟਗੇਜ)

ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਆਮ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀ ਬੈਂਕ ਕੋਲ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਪੈਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

- ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾਗਰਿਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਘਰ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਆਮਦਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਾਈ ਜਰੀਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹਾਉਸਿੰਗ ਫਾਈਨੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਕੋਲ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬੈਂਕ/ਹਾਉਸਿੰਗ ਫਾਈਨੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ਚੰਗੀ ਚੀਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਸ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋੜ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਤੇ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਦਵਾ ਰਹੀ ਹੈ।
- ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਮਾਲਿਕ ਦੇ ਮਰਨ ਜਾਂ ਮਕਾਨ ਛੱਡਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਰਿਣ ਨੂੰ ਵਸੂਲ ਸਕੇ। ਰਿਣ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚੀ ਹੋਈ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਿਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਲਟੇ ਤਰੀਕੇ ਸੰਬੰਧੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ :

- ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ 60 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ, ਉਹ ਚੁਣਨਯੋਗ ਹੈ।
- ਰਿਣ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 60% ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਰਿਣ ਦੀ ਮਿਆਦ 15 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
- ਰਿਣ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਰਿਣ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਹਰ ਮਹੀਨੇ, ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਂ ਕੱਠੀ ਇਕੋ ਵਾਰ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਮਕਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਪੁਨਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੈਂਕ ਜਾ ਐਚ.ਐਫ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਹਰ 5 ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਲਟੇ ਤਰੀਕੇ ਕਾਰਨ ਮਿਲੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਰਿਣ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਲਟੇ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਦਰ ਸਥਿਰ ਜਾਂ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਰਿਣ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੀ ਗਈ ਵਿਆਜ ਦੀ ਸਕੀਮ ਉਪਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਬਦਲਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਰਿਣ

ਸ਼ਿਅਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਰਿਣ ਲੈਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਇਸ ਰਿਣ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵੇਚੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਤਰਲਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਰਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਉਸੇ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਜਾਵੇ।

ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

- ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ, ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ, ਡੀਮੈਟ ਹੋਏ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦਾ 75% ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ (ਕਾਗਜ਼ੀ ਸ਼ਿਅਰਾਂ) ਦਾ 50% ਰਿਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸੀਸਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿੰਨਾ ਰਿਣ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਹਰ ਬੈਂਕ ਆਪ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਦਾ ਵੀ ਹੈ।
- ਬੈਂਕਾ ਕੋਲ ਪਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੂਚੀ ਹਰੇਕ ਦੀ ਵੱਖਰੀ-ਵੱਖਰੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਬਦਲਾਵ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਮਿਊਚੂਅਲ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਇਕਾਈਆਂ ਬਦਲੇ ਰਿਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਐਨ.ਏ.ਵੀ. ਕੀਮਤ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਰਿਣ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ, ਉਹ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਦੀ ਕੀਮਤ, ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਮਾਰਜਨ, ਰਿਣ ਨੂੰ ਮੋੜਨ ਦੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਦਰ 14-18% ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਫੀਸ ਹਰੇਕ ਬੈਂਕ ਦੀ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਫੀਸ (1-1.5%) ਅਤੇ ਫਾਈਲਾਂ ਦੀ ਫੀਸ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੀਮਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁਕੀ ਹੋਵੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਬੂਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਸਮੂਹ, ਨਾਬਾਲਿਕਾਂ, ਫਰਮ, ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ. ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਣ ਲੈਣ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ।

ਹਰ ਇਕ ਰਿਣ ਦੇ ਲਈ ਨਵੇਂ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ/ਪ੍ਰਾਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਵੋ।

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਿਣ

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਉਪਰ ਰਿਣ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਾ ਬਚੇ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਰਿਣ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਉਸੇ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਿਣ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੈਸਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਖਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾ ਉਪਰ ਖਰਚਾ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਗ਼ਲਤ ਇਸਤਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਿਣ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੋ : ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦਾ ਹੀ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪੱਕਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਰਿਣ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਸਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣਾ ਰਿਣ ਚੁਕਾਉਂਦੇ ਰਹੋ, ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੇਗੀ।

ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

- ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਉਪਰ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਹੋਰ ਰਿਣਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ 18-36% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਕਾਰਨ ਰਿਣ ਵੱਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬਚੀ ਹੋਈ ਰਾਸ਼ੀ, ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਰਿਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਕਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਚੁਕਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉੱਚੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਦੇਣੀ ਪਏਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਿਣ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ।
- ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਦੀ ਹੱਦ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰਿਣ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਆਜ ਦੀ ਰਕਮ ਮਹੀਨੇ-ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਆਜ ਦਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਮੂਲ ਰਿਣ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਡ ਰੱਖਣ ਵੇਲੇ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੋ ਅਤੇ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੀ ਵਿਕਰੀ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਹੱਥਕੰਢਿਆਂ ਤੋਂ ਸਤਰਕ ਰਹੋ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਿੱਠੇ ਪਿਆਰੇ ਹੋ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਫਾਲਤੂ ਰਿਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕਦਮ

ਆਪਣੇ ਰਿਣ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਤੈਅ ਕਰੋ

- ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਲਵੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਰਿਣ ਵਿਚ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਉ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਭੁਲ ਰਿਣ ਇਸ ਤੋਂ ਥਲੇ ਹੀ ਰਹੇ।
- ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਚਾਹ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖ਼ਾਹ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੀ ਰਕਮ ਤੁਸੀਂ ਰਿਣ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਲਈ ਖਰਚ ਕਰੋਗੇ। ਇਹ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪੱਕਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਧਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਗੇ।

ਰਿਣ ਧਿਆਨਪੂਰਵਕ ਲਉ

- ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਿਣ ਲੈਣਾ ਹੀ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖੋ। ਇਹ ਸਮਝ ਲਉ ਕਿ ਵਿਆਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਦਿਉਗੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਰਿਣ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੋ ਜਿੱਥੇ ਵਿਆਜ ਦਰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਉਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਿਆਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਾਲਤੂ ਨਹੀਂ ਖਰਚੋਗੇ।
- ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਹ ਜਾਂਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਉਨਾ ਵਧੀਆ ਰਿਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਨਾ ਪੈਣਾ

- ਇਕ ਵਾਰੀ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰਿਣ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੋਰ ਰਿਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਗੀਆਂ। ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁਣ ਗੀਆਂ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹ ਹੋਰ ਰਿਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁਣ ਗੀਆਂ।
- ਨਵੇਂ ਰਿਣ ਲੈਣ ਲਈ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਲਚਾਉਣ ਗੀਆਂ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਰਿਣ ਜਾਂ ਕਰੈਡਿਟ ਸੇਵਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਉ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਲੋੜ ਹੋਵੇ।

ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਰਿਣ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਜਾਣਾ ਦਿਉ

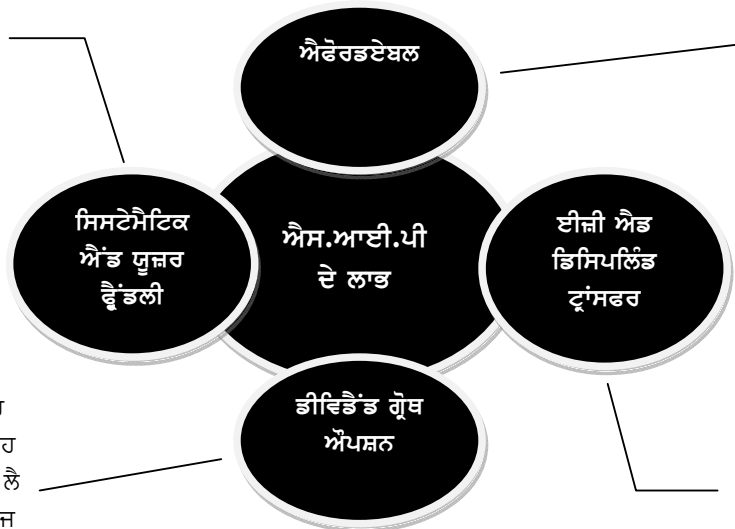
- ਕਈ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਤੁਹਾਡੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਪੈਸਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਰਿਣ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
- ਇਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਬਿਲ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਭੁਗਤਾਨ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਉਹ ਰਕਮ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਵਿਗੋਚਾ/ਉਦਰੇਵਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ।

13. ਨਿਵੇਸ਼ ਕਾਰਜਨੀਤੀ

ਵਿਵਸਥਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਯੋਜਨਾਵਾਂ (ਐਸ.ਆਈ.ਪੀ.):

ਵਿੱਤ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੈ ਕੰਮ ਛੇਤੀ ਅਰੰਭਨਾ। ਅੱਜ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਰਸੇ 'ਚੋਂ ਹੀ ਧਨ ਮਿਲੇ। ਐਸ.ਆਈ.ਪੀ. ਜਾਂ ਵਿਵਸਥਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਯੋਜਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਲਘੂ ਨਿਯਮਿਤ ਵਕਫੇ ਤੇ ਫਿਕਸ ਰਕਮ ਜਮਾ ਕਰਵਾਉਣੀ (ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚੰਗੀ ਵਾਪਸੀ

ਐਸ.ਆਈ.ਪੀ. ਤੁਹਾਨੂੰ 500 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਰਾਇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਕੋਲ ਇਹ ਚੋਣ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਡਿਵੀਡੈਂਡ ਪੇਆਉਟ ਲੈ ਲਵੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਵਿਆਜ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਲਏ।

ਭੁਗਤਾਨ ਪੋਸਟ ਡੇਟਿਡ ਚੈੱਕ ਜਾਂ ਡੈਬਿਟ ਸੁਵਿਧਾ ਦੁਆਰਾ

ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗਿਆ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਐਸ.ਆਈ.ਪੀ. ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 500 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨੇ ਹੈ

ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਔਸਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ

ਐਸ.ਆਈ.ਪੀ. ਰੁਪਏ ਦੀ ਔਸਤਨ ਕੀਮਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਆਓ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਉਦਾਹਰਣ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸਮਝਾਵਾਂ:

ਮਹੀਨਾ	ਜਨਵਰੀ	ਫਰਵਰੀ	ਮਾਰਚ	ਅਪ੍ਰੈਲ
ੳ: ਰਕਮ ਨਿਵੇਸ਼ (ਰੁਪਏ ਹਰ ਮਹੀਨੇ)	500	500	500	500
ਅ: ਐਨ.ਏ.ਵੀ.	8	10	13	12
ੲ: ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ (ੳ/ਅ)	62.50	50	38.46	41.67

ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ 500 ਰੁਪਏ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨੇ 'ਚ 41 ਯੂਨਿਟ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ 62.50 ਯੂਨਿਟ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਣਗੇ। ਇਉਂ 500 ਰੁਪਏ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਡਿਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤੁਸੀਂ ਵੱਧ ਯੂਨਿਟ ਖਰੀਦ ਲਓ ਅਤੇ ਜਿਦੋਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਚੜਿਆ ਹੋਵੇ ਕੁਝ ਘੱਟ ਯੂਨਿਟ ਖਰੀਦੋ। ਇਉਂ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਤੇ ਆਪਣੀ ਔਸਤਨ ਕੀਮਤ ਘਟਾਉਣ ਨਾਲ, ਐਸ.ਆਈ.ਪੀ. ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਸਾਧਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਟਾੱਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮੱਧੋਨਜ਼ਰ ਰਖਦਿਆਂ ਤੁਸੀਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਬਚਤ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?
ਇਕ ਵੇਲੇ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਐਸ.ਆਈ.ਪੀ. ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

14. ਧਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਾਂ ਗੁਆਈਏ?

ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਵਗਤ ਰਖਣਾ ਹਰ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਵਿੱਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗਤੀ ਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ 'ਚ ਧਿਆਨ ਗੋਚਰ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋ ਜਾਓ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਵਾਪਸੀ/ਆਮਦਨੀ ਵਿਚ ਘਾਟਾ ਪਾਓ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖਾਕੇ (portfolio) ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੰਤੁਲਿਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਮਿਊਚੂਅਲ ਫੰਡ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਐਨ.ਏ.ਵੀ. (ਨੈੱਟ ਐੱਸਟ ਵੈਲਯੂ) ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੰਡ ਬਾਰੇ ਵਾਚ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਟਾਕ ਕੀਮਤ ਵੇਖਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਅਨੁਪਾਤ (ratio) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਭ ਮਾਰਜਿਨ ਅਤੇ ਤਰਲ ਅਨੁਪਾਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕੋਈ ਕੰਪਨੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਚ ਸ਼ੇਅਰ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪੱਖਾਂ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਬਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਾਂਡ ਦੀ ਪੁਗਣ ਸੀਮਾ (Maturity) ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ ਅਤੇ ਬਾਂਡ ਦੇ ਹੋਰ ਤੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਚ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਨਾ ਲਾਓ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੰਗਾ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀਮਤ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗਾ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਪਾਤ ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਚੁਕਤਾ ਆਦਿ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਮੁੱਦੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਮੁੱਲ ਬਦਲਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਉਤਾਰ-ਚੜਾਅ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵੇਖ ਕੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਵੇਖੋ ਕਿ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਚੰਗਾ ਕਾਰਜ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਅਪਣੱਤ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕੰਪਨੀ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਵਰਤਦੀ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਹੀ ਚਕਵੰਜੀ ਵਿਗਿਆਪਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੁਕੰਨਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵਿਚ ਕੀ ਕੁਝ ਲਿਖਦੀ ਹੈ ਤੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਵੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੁਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਉਹ ਬੜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤਕ ਨਿਗਾਹ ਰਖਦੇ ਰਹੋ ਜਦ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਸੰਪੱਤੀ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਫੰਡ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋ ਉਸ ਵਕਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਤਦ ਤਕ ਜਦ ਤਕ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਬਿਕਰੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਜੀਵਨ ਚਕ੍ਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਹਰੇਕ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਰਾਲ ਤਕ, ਜਦ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਨਿਵੇਸ਼ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੇਂ ਦਾ ਖਿਤਿਜ ਹਰੇਕ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਪਾਰ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਤੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਨਸੀਹਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਧੇਰੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਾਰ ਤਕ ਪੈਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਤੁਸੀਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰੋਗੇ ਉਨੀਂ ਦੇਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਟੈਕਸ ਵੀ ਘੱਟ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਈ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਕਾਹਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਟੈਕਸ ਯੋਜਨਾ

ਹਰੇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਉਪਰ ਲਗਦੇ ਟੈਕਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਹਰੇਕ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਟੈਕਸ ਬ੍ਰੈਕਟ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਉਪਰ ਟੈਕਸ ਕਟੌਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਆਮਦਨੀ ਟੈਕਸ ਨੂੰ 80ਸੀ* ਧਾਰਾ ਤੁਹਾਨੂੰ 1,00,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੀਮਾ (ਲਿਮਿਟ) ਉੱਪਰ ਕਟੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਬਿਨਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਦੇ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਟੈਕਸ ਬ੍ਰੈਕਟ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

- ਪ੍ਰੋਵਿਡੈਂਡ ਫੰਡ
- ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਵਿਡੈਂਡ ਫੰਡ
- ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ
- ਪੈਨਸ਼ਨ ਯੋਜਨਾ
- ਇਕਵਿਟੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਦੀਆਂ ਬਚਤ ਸਕੀਮਾਂ
- ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਬਾਂਡ
- ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੇਵਿੰਗ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਚਤ ਯੋਜਨਾ)

ਇਹ ਆਮਦਨੀ ਟੈਕਸ ਦੀ 80ਡੀ* ਦੀ ਧਾਰਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਭੁਗਤਾਨ ਉਪਰ ਵੀ ਕਟੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ 80ਸੀ* ਧਾਰਾ ਵਲੋਂ ਇਕ ਲੱਖ ਦੀ ਸੀਮਾਂ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 80ਡੀ* 30,000 ਰੁਪਏ ਉੱਪਰ ਕਟੌਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਿਰਧ ਨਾਗਰਿਕਾਂ (senior citizen) ਲਈ 20,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਕਟੌਤੀ ਮੈਡੀਕਲ ਬੀਮੇ ਦੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਲਈ, ਪਤੀ/ਪਤਨੀ ਲਈ, ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਚੈੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਰਾਈਟਰ ਵਲੋਂ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਘਰ ਰਿਣ ਭੁਗਤਾਨ ਵੀ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਘਰ ਆਦਿ ਲਈ ਘਰ ਦੇ ਰਿਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਵਿਆਜ ਉੱਪਰ ਹਰ ਸਾਲ 1,50,000 ਰੁਪਏ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਛੱਡ (ਜਾਂ ਮੁਕਤ) ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਰਿਣ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਤਿੰਨ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਘਰ ਬਣਾ ਲਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰਿਣ ਅਪ੍ਰੈਲ 1, 1999 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

* ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਵੀਆ ਟੈਕਸ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਵਰਣ ਸਾਰਥਕ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਲੈਣ।

15. ਨਿਵੇਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ?

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰ ਕੇ ਕਈ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ:

1. ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਕੋਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੋਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।
 - ਨਿਜੀ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ- ਪੈਨ ਕਾਰਡ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਕਾੱਪੀ, ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਕਾੱਪੀ।
 - ਪਤੇ ਦੀ ਪਛਾਣ- ਭੁਗਤਾਏ ਬਿੱਲ, ਟੇਲੀਫੋਨ ਬਿੱਲ, ਬਿਜਲੀ ਬਿੱਲ।
2. ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਦਲਾਲ, ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਆਦਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
3. ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਫਿਰ ਕੇ.ਵਾਈ.ਸੀ (know your client/ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਾਹਕ ਨੂੰ ਜਾਣੋ) ਫਾਰਮ ਭਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸਤਾਰ ਭਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦਲਾਲ-ਗ੍ਰਹਕ ਸਮਝੌਤਾ ਵੀ ਭਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
4. ਉਸ ਉਪਰੰਤ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਡੀ-ਮੈਟ ਖਾਤਾ ਖੋਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ, ਉਸਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੱਖ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਵਿੱਤੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਝਗੜੇ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ, ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਨੰਬਰ	ਸੰਪਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ	ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਸ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਾਵੇ।	ਜੇਕਰ ਨਾ ਸੁਲਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।
1	ਸ਼ੇਅਰ/ਸੈਕਿਓਰਿਟੀ	ਕੰਪਨੀ/ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੀ ਪੱਧਰ (ਜੇਕਰ ਐਕਸਚੇਂਜ ਤੇ ਵਪਾਰ ਹੈ।)	ਸੇਬੀ (ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ)/ ਐਮ.ਸੀ.ਏ.
2	ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਡੈਬਟ	ਕੰਪਨੀ/ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੀ ਪੱਧਰ (ਜੇਕਰ ਐਕਸਚੇਂਜ ਤੇ ਵਪਾਰ ਹੈ।)	ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ./ਐਮ.ਓ.ਐਫ
3	ਕਾਮੋਡਿਟੀ (ਉਤਪਾਦ)	ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ	ਐਫ.ਐਮ.ਸੀ.
4	ਫੋਰੈਕਸ	ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ	ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ.
5	ਬੀਮਾ	ਕੰਪਨੀ	ਆਈ.ਆਰ.ਡੀ.ਏ.
6	ਮਿਊਚੂਅਲ ਫੰਡ	ਏ.ਐਮ.ਸੀ./ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ (ਜੇਕਰ ਐਕਸਚੇਂਜ ਤੇ ਵਪਾਰ ਹੈ।)	ਸੇਬੀ (ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ.)
7	ਐਨ.ਬੀ.ਐਫ.ਸੀ.	ਐਨ.ਬੀ.ਐਫ.ਸੀ. ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ	ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ.
8	ਸੂਚੀ/ਅਸੂਚੀ/ਟੇਕਓਵਰ/ਬਾਇ ਬੈਕ	ਕੰਪਨੀ	ਸੇਬੀ (ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ.)
9	ਮਰਜ਼ਰ/ਸੰਯੋਜਨ (ਮਿਸ਼ਰਣ)	ਕੰਪਨੀ	ਐਮ.ਸੀ.ਏ.
10	ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਦਾਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ		ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ.

ਕਿੱਥੇ,

ਸੇਬੀ (ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ.)	-	ਸੈਕਿਓਰਿਟੀਜ਼ ਅਤੇ ਐਕਸਚੇਂਜ ਬੋਰਡ ਅੱਫ ਇੰਡੀਆ
ਐਮ.ਸੀ.ਏ.	-	ਮਿਨਿਸਟਰੀ ਅੱਫ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਫੇਅਰਜ਼
ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ.	-	ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ
ਐਮ.ਓ.ਐਫ.	-	ਮਿਨਿਸਟਰੀ ਅੱਫ ਇੰਡੀਆ
ਐਫ.ਐਮ.ਸੀ.	-	ਫਾਰਵਰਡ ਮਾਰਕਿਟ ਕਮਿਸ਼ਨ
ਆਈ.ਆਰ.ਡੀ.ਏ.	-	ਇਨਸਿਓਰੇਂਸ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਤੇ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅੱਥਾਰਟੀ

16. ਆਰਥਕ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਲਾਭ

ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜ ਦੋ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਤਾਂ ਨਿਜੀ ਵਿੱਤ ਦਾ ਨਿਘਾਰ ਜਾਂ ਗਿਰਾਵਟ। ਅੱਜ ਦੀ ਜਵਾਨ ਪੀੜੀ ਆਪਣੀ ਚੱਦਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰਦੇ ਹਨ, ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਰਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖਤਰੇ ਵਾਲੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੂਜਾ ਅਕਸਰ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਜਟਿਲ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਆਰਥਕ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਪਸਾਰ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਗ੍ਰਹਕਾਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਵਿੱਡ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤਾਬਹਕੂਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਬਦਲਦੇ ਟੈਕਸ ਕਾਨੂੰਨ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਰਥਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਲਈ ਦੋਹਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲੋੜ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਸਰਾਕਰੀ ਨੌਕਰ ਵੀ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਪੁਰਬਲੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਯੋਗਦਾਨ ਮੰਗਦੇ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਲਾਭਾਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਯੋਜਨਾ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਯੋਗ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਵਿੱਤ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਂ ਆਰਥਕ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਕੁਝ ਲਾਭ:

- _ ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਸੁਰਖਿਅਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਰਥਕ ਗਿਆਨ ਦੀ ਕਮੀ ਨਾਲ ਨਿਜੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਲੰਮੇ ਕਾਲ ਤਕ ਦੇ ਲਕਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੱਡੇ ਆਰਥਕ ਖਤਰੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- _ ਆਰਥਕ ਆਪਤਕਾਲ ਵਲੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਰਥਕ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਅਚਨਚੇਤ ਆਏ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਏ ਸੰਕਟਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- _ ਜੇ ਲੋਕ ਆਰਥਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਜਾਦੂ ਜਾਂ ਜਿਨਾਂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਜਾਂ ਬੇਲੋੜੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪਦਾਰਥ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- _ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਇਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਰਥਕ ਵਿਦਿਆ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।
- _ ਇਸ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕਦਰ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਫਿਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਅਤੇ ਬਚਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।
- _ ਤੁਸੀਂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਰਿਣ ਸਕੀਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੈ।
- _ ਇਹ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਇਕ ਵਧੀਆ ਉਦਾਹਰਣ ਹੋ।
- _ ਧਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪੜਾਵਾਂ ਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

17. ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਔਂਕੜਾਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਵਿਧੀ

ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ

- ਸੈਕਿਓਰਿਟੀ ਐਕਸਚੇਂਜ ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ.) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਮੂਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਅਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।
- ਸੇਬੀ (ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ.) ਸਾਰੇ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਾਰਕਿਟ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਾਰਕਿਟ ਦੇ ਵਿਵਸਥਿਤ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ਸੇਬੀ ਨੇ (Investor Protection and Education Fund) 2009 ਸੇਬੀ ਨਿਯਮ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਘੋਸ਼ਿਤ (ਸੁਚਿਤ) ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਫੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
 - ਵਿਦਿਅਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੈਸੀਨਾਰ, ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ, ਯੋਜ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਪਰਕਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।
 - ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰਖ ਕੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਮੀਡੀਆ, ਪ੍ਰਿੰਟ, ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਆਦਿ।
 - ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੰਗਠਨ ਲਈ ਫੰਡ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ।
 - ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਮਦਦ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੈਕਿਓਰਿਟੀ ਵਿਚ ਸੁਚਿਤ ਜਾਂ ਸੁਚਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਸੁਝਾਵ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਓਂ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਣਾ।
- ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੰਡ (ਆਈ.ਪੀ.ਐਫ) ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਖੁੰਝਣ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਣਨਾ।
- ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੰਪਨੀ (ਐਕਸਚੇਂਜ) ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਆਪੋ ਵਿਚਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦਖਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੀ ਸੁਧਾਰ ਵਿਧੀ

- ਸੇਬੀ ਅਤੇ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਨੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੀ ਸੁਧਾਰ ਯੰਤਰ ਵਿਧੀ ਸੈੱਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਾਰਕਿਟ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਸੇਬੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ, ਪੰਜੀਕ੍ਰਿਤ ਦਲਾਲਾਂ, ਉਨ੍ਹਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਲਾਲਾਂ, ਜਮਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁਚਿਤ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਈ.ਮੇਲ ਆਈ.ਡੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰ ਕੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਗ੍ਰੀਵੈਂਸ ਰੀਡ੍ਰੈੱਸਲ ਡੀਵੀਜ਼ਨ ਸੰਗਤੀ ਨਿਯੁਕਤ ਹੈ।
- ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮੁਆਵਜ਼ਿਆਂ ਲਈ ਸੇਬੀ (ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ.) ਨੇ ਇਕ ਜੰਤਰ ਵਿਧੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।
- ਸੇਬੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਮੁੰਬਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਚੇਨਈ, ਕੋਲਕਤਾ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਿਚ 'ਵਾਕ ਇਨ' (walk-in) ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਾਰੇ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਮੁਹਈਆਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਉੱਥੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਔਂਕੜਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਈਜਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੇਬੀ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜੀ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੇਬੀ 'ਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ: investorcomplaints@sebi.gov.in
- ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੇਬੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਸਲਾਹ ਲਈ ਇਸ ਪਤੇ ਤੇ ਪੁੱਛ ਸਕਦੇ ਹਨ: asksebi@sebi.gov.in

18. ਸੰਖੇਪ

- ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਮਹੱਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣੋ।
- ਵਿੱਤੀ ਲਘੂ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਟੀਚੇ ਮਿੱਥੋ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰੋ।
- ਆਮਦਨੀ ਲਈ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨੀ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ/ਚੜਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੇ ਅਨੁਮਤੀ ਕਿਓ।
- ਲੋੜ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਵਿਚ ਫਰਕ ਸਮਝੋ।
- ਜੇਕਰ ਟੈਕਸ ਭੁਗਤਾਨ ਉਪਰੰਤ ਤੁਹਾਡੀ ਆਮਦਨੀ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਂਦੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਤਰ ਨੂੰ ਉਸੇ ਮੁਤਾਬਕ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਓ।
- ਆਪਣੇ ਵਿੱਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹੈ- ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਓ।
- ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਆਦਿ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਕਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖੋ।
- ਤੁਹਾਡਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਰਹੋ। ਆਮਦਨੀ ਲਈ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਲੋੜ, ਵਿੱਤੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮਦਨੀ ਕਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਸਤਰਕ ਰਹੋ।

19. ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ

1. www.sebi.gov.in/
2. www.rbi.org.in/
3. www.amfiindia.com/
4. www.mcx-sx.com
5. www.investor.sebi.gov.in
6. www.nseindia.com
7. www.federalreserve.gov

ਸੈਕਿਓਰਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਐਕਸਚੇਂਜ ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਡੀਆ

ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵਿੱਤ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਡਿਊਲ ਲਈ:

1. ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ
2. ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ
3. ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਆਮਦਨੀ ਗਰੁੱਪ
4. ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ
5. ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਯੋਜਨਾ
6. ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਲਈ ਜਾਂ ਹੋਮ ਮੇਕਰਜ਼
7. ਸਵੈ ਸਹਾਇਤਾ ਗਰੁੱਪ

ਜਾਂ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਲਈ:

1. ਦਿੱਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ।
2. ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
3. ਸੈਕਿਓਰਿਟੀ ਗਾਈਡ ਟੂ ਇਨਵੈਸਟਰ/ ਵਾਪਾਰ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।
4. ਡੀ-ਮੈਟ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਬੈਂਕ (ਡੀਪੋਜ਼ਿਟਰੀਜ਼)
5. ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ- ਕਰੋ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰੋ
6. ਸੰਗਠਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਕੀਮ - ਕਰੋ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰੋ
7. ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖਰੀਦਣਾ ਜਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ, ਸੈਕਿਓਰਿਟੀਜ਼ ਦੀ ਡੀ ਲਿਸਟਿੰਗ ਕਰਨਾ
8. ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣਾ (Take over regulations)
9. ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ - ਕਿਵੇਂ ਸੁਲਝਾਉਣੀਆਂ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸੇਬੀ (ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ.) ਨੂੰ ਇਸ ਪਤੇ ਤੇ ਲਿਖੋ: feprogram@sebi.gov.in

ਜਾਂ

Deputy General Manager
Investor Awareness Division
Securities and Exchange Board of India
SEBI BHAVAN
Plot No – C4-A, G- Block
Bandra Kurla Complex, Bandra (East)
Mumbai 400051
Tel: +91 022 26449218